

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

Proletari din toate țările, uniți-vă!

DESCHIDERE SPRE VIITOR

În această săptămână, sub președinția tovarășului Nicolae Ceaușescu și-a desfășurat lucrările Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român. Dezbaterile analize atente, aprofundate a modului în care au fost transpuse în viață programele de dezvoltare economică a țării, reliefind cu pregnanță contribuția esențială a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la elaborarea și desfășurarea activității interne și externe a partidului și statului nostru.

Cuvântarea rostită în încheierea lucrărilor Plenarei de către tovarășul Nicolae Ceaușescu constituie un amplu și limpede program de acțiune pentru toate domeniile vieții economice și politice-sociale ale țării, în fapt, un program-angajament prin asumarea căruia națiunea noastră întimpină marile evenimente ale acestui an, a 40-a aniversare a revoluției de la 23 August 1944 și cel de-al XIII-lea Congres al partidului.

Se regăsim în Cuvântarea secretarului general al partidului principalele direcții ale organizării întregii noastre activități pe criteriile eficienței maxime, ale mobilizării tuturor energiilor națiunii într-un moment hotărâtor pentru înscrisura României socialiste pe drumul dezvoltării multilaterale, al progresului.

Accentul pe calitate, pe pregătirea complexă a cadrelor, pe creșterea spiritului revoluționar exprimat constant îndemnul pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu îl adresează activului de partid, tuturor comunistilor pentru îndeplinirea în mod exemplar a sarcinilor actualei etape de edificare socialistă a patriei.

Referindu-se pe larg la problemele cooperării internaționale, președintele României a subliniat necesitatea instaurării unei noi ordini economice mondiale, bazată pe un climat de colaborare, echitate și pace. Manifestul românesc al păcii — elaborat cu înțelepciune și concretețe de conducătorul partidului și poporul nostru — se întregeste cu noile și vibrantele apeluri din conținutul recentei cuvântări: „Viata, realitatea atestă cu puterea faptelor rolul tot mai important al maselor populare, al popoarelor în lupta pentru dezarmare și pace. Sint binecunoscute puternicele mișcări de pace din Europa și de pe alte continente, la care poporul nostru s-a alăturat în mod activ. Considerăm că aceste uriașe acțiuni ale popoarelor împotriva armelor nucleare, pentru pace au avut deja rezultate. Este însă necesar să fie intensificată această activitate și să facem totul ca uriașa mișcare a popoarelor de pretutindeni să-și unească și mai puternic forțele pentru a determina o schimbare radicală a cursului politicii internaționale.

Avem ferma convingere că forțele progresiste, antiimperialiste, realiste, masele populare, popoarele de pretutindeni, acționând unit, dispun de forța necesară pentru a opri cursul spre răpăstie, spre o catastrofă nucleară, în primul rând, dezarmarea nucleară, pentru asigurarea păcii în întreaga lume!”

Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 21—22 martie a.c. se înscrie prin importanța problemelor abordate, prin multitudinea de soluții și coordonate de acțiune pe care le-a preconizat, în rândul momentelor semnificative ale istoriei noastre contemporane, momente când, spiritul gospodăresc, grija pentru țară și oamenii ei, deschiderea spre marile probleme ale lumii capătă culoarea faptelor, a dăruirii și competenței, sub semnul iubirii de patrie.

În cumpăna echinocliului de primăvară, țara trece spre un nou anotimp al muncii și al creației.

Lucafeărul

Lucafeăr românesc

Spun țară și-n acest cuvânt
Prădăciile au grai de miere;
Privighetori mai multe sînt
În ceasul lor de priveghere.

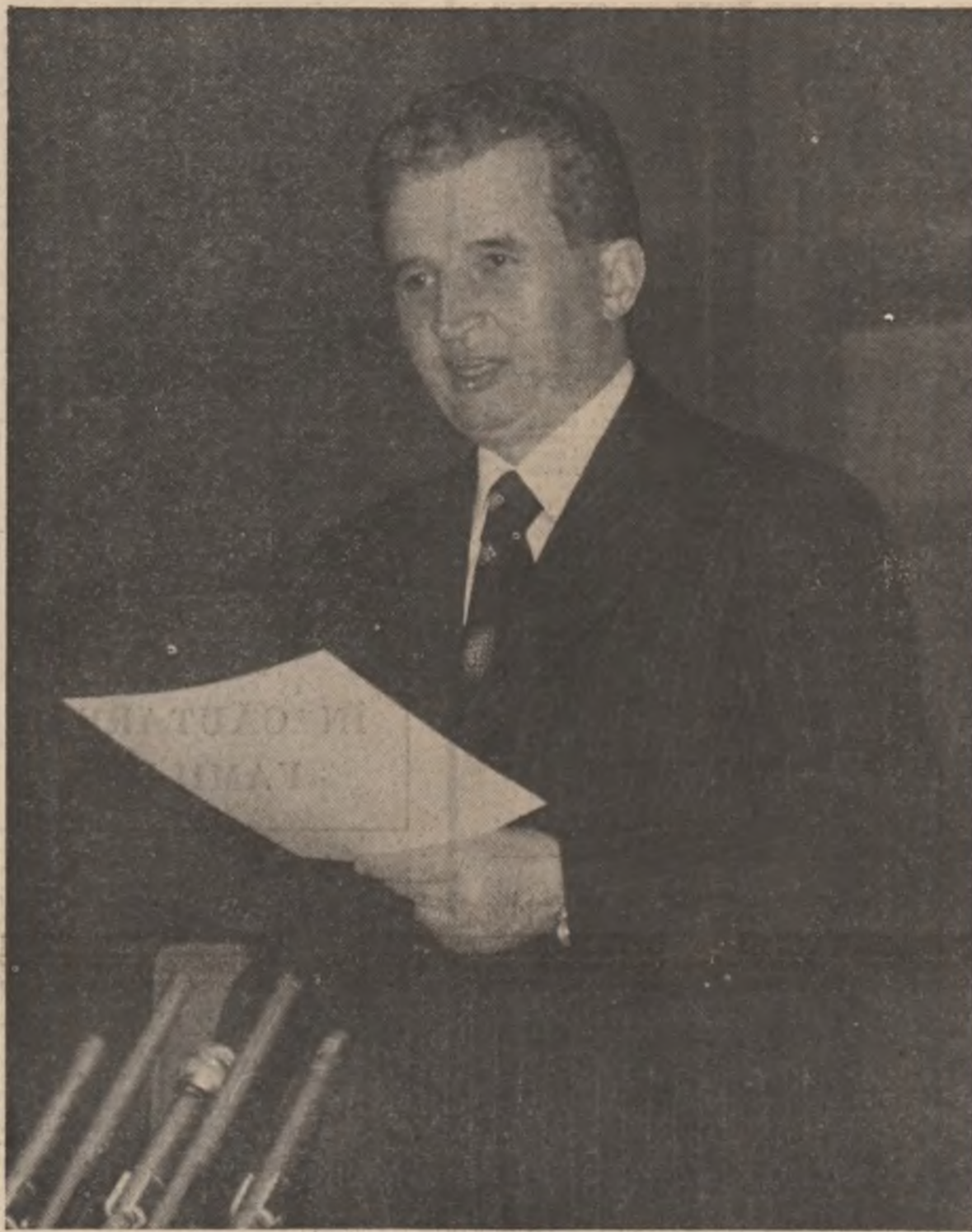
Spun țară și la mari nuntii
De porumbel azurul fierbe;
Cînd griu-aitor mari uimiri
Își mută frumusețea-n verbe.

Spun țară cînd strămoșii-acasă
Se-ntorc tîrziu din cite-un vers
Prin ierbi cu-arome vii, de coasă,
Ce ziuă fac în Univers!...

Spun țară și mă învesmînt
Cu-ntr-un rost al limbii, teafăr,
În care piineo a frîmînt
Sub cel mai românesc Lucafeăr!

Spun țară și-n acest cuvînt
Se-nalță, plin de dor în spații,
Bărba-u-acestui drept pămînt,
Pe umeri sprîjinind Carpații!

Luca Onul

INTEMEIEREA CULTURII

Într-o literatură întinsă cronologic pe sute de ani, un segment nu e privit în absolutul vremii decît o clipă în istorie, un fragment dintr-un întreg cu o semnificație revelabilă numai într-un raport amănunțit. Și, cu toate acestea, literatura pare a ieși dintr-o simplă egalitate mută a fragmentelor convenționale ale vremii, în deceniile literare poate însemna adeseori o concentrare substanțială cu mult mai importantă decît, să zicem, un sfert de veac. Cum artile se întemeiază pe valori iar acestea decivă dintr-un imponderabil al creației, pe care istoria le poate cel mult stimula însă nu provoca, reiese de aici că istoria literaturii poate avea clipe euforice și momente o pace, independente acestea de viața curentă a unui popor. Exultarea ori drama nu aduc în chip mecanic creațiile majore și nu rezultă de nicăieri că a crea durabil însemnează a transigura artistică o astfel de stare, care nu este obligatoriu proprie. Proprie este pentru creație numai libertatea, însă libertatea pe care conștiința o capătă atunci cînd și comunitățile trăiesc în istorie în chip crucial.

Cine consultă cu acest gînd istoria literaturii române observă numaidecît asemenea concentrări ale creației, reflectate în valori, nu sînt cantitativ puține însă nici cu totul

Artur Silvestri

Continuare în pag. a 7-a

● În pagina a 3-a: ● Arhiva „Lucafeărului” ● „Pe urmele lui Ion Pillat” — Consemnări de Al. Roicu ● Cîncina Pavelescu: „Imi vreau țara în linișe, fericire, bogăție și lumină” — Evocare de Victor Crăciun ● Cîndica în versuri de Ion Gheorghe ● „Bijuterii chineze” de Ion Nicolescu

Sânziana Pop

Continuare în pag. a 4-a

«ROMÂNII LA 1859»

Unirea Principatelor Române în conștiința europeană

Tipărirea celor două volume de documente externe privind Unirea Principatelor Române de la 1859, constituie un eveniment științific și editorial de excepție. Prin această carte*, apărută sub egida Bibliotecii Centrale de Stat a R. S. României și a Direcției Generale a Arhivelor Statului se pune la îndemina publicului românesc și străin un volum apreciabil de documente și texte, menite a lumina și mai mult, unul din cele mai importante momente din istoria românilor — constituirea statului național român modern.

Primul tom cuprinde două sute trezeci și patru de documente, în covârșitoarea lor majoritate inedite, provenite din arhive diplomatice străine (Austria, Belgia, Franța, R. D. Germană, Italia, Iugoslavia, Marea Britanie, Portugalia, Turcia, Ungaria, U.R.S.S.) aflate

MARELE PELERIN

Știu că va bate la ușă cu toate că ploaia se amesteca cu zăpada într-un anotimp cenușiu și neprietenos. Dar nimic nu părea să-l împiedice vreo dată să vină, să lovească în ușă cu măciuca bastonului și să intre: repede, totdeauna mai repede decît timpul care îi-ar fi trebuit să-i răspundă. Cu incredibilită și pălărie garnisită cu blană și cu zimbutul birurilor:

— Veniți!

Siruri, siruri, așteptînd cu emoție cînd unii, cînd alții, să ne bată în ușă și să ne poartă în pelerinajele sale, mergeam cu el, ne luam după el în călătoriile acelea nocturne, la fel de tainice și ciudate ca mișcările strălucite, pe care în nopțile senine, de vară, ni le arăta cu bastonul, pe cer.

Viața îl fascina în chip magic. O cerceta atent, prin lentilele ochelarilor, o privea de aproape, ca un ceasornicar de precizie, detașînd amănuntele cu atîtă rigoare, încît dialogurile cu el mi s-au părut totdeauna niște radiografii. Era interesat de orice. Solicita și primea stocuri de informații care pe alții l-ar fi năcut. Dar memoria îi funcționa ca un veritabil computer, noutățile erau absorbite imediat și repartizate într-o logică a gîndirii impecabilă.

Cu domnul Preda era imposibil să trîncănești. Numai specii separate a proștilor se amuza. Uneori, să îi faci în voie, pîrînd să participe la flecăreala lor fără noimă și la risetele grotesci „Ce vorbești! Ia mai zi încăodată!” se mira

Sânziana Pop

Continuare în pag. a 4-a

1944-1984

PATRU DECENII DE CULTURĂ SOCIALISTĂ

Nobilul adevăr al acestui timp

În structura cuvintelor noastre există un miez incandescent a cărui făcără ne topește voințele într-o singură ardere. El poate fi măsurat numai cu bătaile inimii. El se magnetizează de încrederea a douăzeci și două de milioane de oameni turnată într-un singur bloc de conștiință și energie. El este simbulurele de foc ale cărui ipostazii luminoase dau relief și concretețe realului, el este forța cuvintelor, viața lor strălucitoare, cristalină cu un înfinit de suprafețe în care se reflectă tot ce este al țării: trecutul ei și prezentul, cîntecul ei și deslucirile, dramurile ei și uzinele, inimile părinților și părinților părinților noștri, inimile noastre și ale urmașilor noștri: destinul patriei noastre împlinit în chip comunist. „Dacă o generație poate avea un merit”, scria marele Mihai Eminescu, „e acela de a fi un credincios agent al istoriei, de a purta sarcinile impuse cu necesitate de locul pe care-l ocupă în înălțuirea timpilor”. Sintem, iată, o generație care a avut șansa aceasta de excepție: de a participa la istoria patriei, de a se mobiliza pentru realizarea comandamentelor ei. Sentimentul utilității, de care oamenii au atîta nevoie pentru a da un sens etic rostului lor diurn, este măsura cotidiană a faptelor noastre în ciuda tuturor dificultăților pe care o revoluție trebuie permanent să le depășească, solidaritatea poporului nostru în convingerea

că singurul drum care ar fi putut să-l ducă spre împlinirea năzuințelor sale de pace și bunăstare este drumul socialismului — este de necîntit.

România își rostește, azi, numele, într-o simbioză perfectă cu viața și opera celui a cărui lă-a încredințat cirna destinului și trudei sale în consens cu cele mai arzătoare aspirații ale ei. Ca martor și participant la evenimentele politice și sociale ale acestei perioade din istoria contemporană a României, am sentimentul că s-au scris, pentru cronica vremurilor, pagini esențiale. Drumul spre o Română nouă a fost dinamic, revoluționar, mereu ascendent, țara a intrat ferm și definitiv în procesul unei veritabile democratizări și adevărul, — de atîta vreme visat! — a fost rostit fără echivoc, țara fiind realmente condusă de popor, prin popor și pentru popor. Totul se structurează azi prin noi, pentru noi. Ne rostim adevărurile cu claritate, răspicat. O smulgere din inerția propriului nostru demers, o înfringere de vechi prejudecăți și o trezire puternică la realitate ne-au ajutat să devenim mai conștienți ca orînd de

Nicolae Velea

Continuare în pag. a 7-a

Repere ale culturalizării

Există un domeniu al culturii de o importanță deosebită și asupra căruia numeroasele referințe din cuvîntările tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarului general al partidului, ne obligă să meditam mai mult, mai profund, conform unor rigori spirituale, în raport cu cerințele obiective, intrinseci ale dezvoltării noastre sociale. Să numim acest domeniu la care vrem să ne referim. Este acela al răspîndirii (difuzării) cu noștinilor cultural-științifice. Expresia, deși uzitată, nu redă tot ceea ce ar trebui. Întîi, fiindcă implică o dihotomie între știință și cultură. În expresiile obișnuite: cultură științifică, cultură tehnică, cultură artistică, literară etc., ne apar mai clar reliefați atît genul proximal (acela al culturii), cît și diferențierile pe specialități, conform definiției cuprinzătoare care i se dă acestei noțiuni. Apoi e de observat că difuzarea (răspîndirea) cunoștințelor presupune un centru activ și o periferie lipsită de inițiativă, ceea ce nu corespunde adevărului.

Termenul de culturalizare exprimă, după opinia noastră, mai deacevnt sensul real al problemei cu care ne confruntăm. El implică spiritul activ și reflexiv al ambilor factori care intră în această relație: cel care dă cultura și cel care primeste. Acest sens activ și deopotrivă reflexiv se arată și în structura verbală: a (se) culturaliza. În fond, omul nu este o foaie albă de hîrtie pe care societatea și cultura își imprimă textul lor. El posedă calități și atitudini proprii intrinseci, a căror cunoaștere nemijlocită la nivel individual și colectiv implică stimularea unei științe psihologice și pedagogice a culturalizării extrem de sensibilă și complexă.

După asemenea precizări introductive, credem că ne putem ridica mai ușor în vastul orizont teoretic revoluționar pe care ni-l propun noțiuni de culturalizare, documentele la care ne-am referit. „Noi concepem procesul de educație și cultură — precizează tovarășul Nicolae Ceaușescu — ca o parte integrantă a activității productive a muncii libere, și nu ca ceva rupt de preocupările zilnice. Numai în acest context se creează omul nou, constructor al socialismului și comunismului, omul stăpîn pe destinele sale, adevărul revoluționar în toate domeniile de activitate. Nu se poate construi comunismul fără a rupt hotărîri cu conservatismul în toate domeniile, fără a fi un luptător înaintat, un susținător activ al noului în muncă, în producție, în industrie, în agricultură, în transporturi, în artă, în cultură, în știință, inclusiv în ridicarea bunăstării materiale a oamenilor muncii” (Nicolae Ceaușescu, Despre literatură și artă, Editura politică, 1980, p. 70).

Avem aici, cit și-n alte părți din cuvîntările secretarului general al partidului nostru, reperele de principiu ale unei vaste strategii a culturalizării, repere ce se cuvin a fi puse mereu în lumină. Unde dintre aceste repere, cel mai important după cum vedem, îl constituie statuarea unei legături implicite între cultură și producție. Procesul de educație și cultură în societatea noastră nu poate să fie unul abstract, la voia întîmplării, ci dimpotrivă, unul concret, determinat de nevoile reale ale producției, ale dezvoltării sociale, venind în sprijinul acestora, fiind unul din mijloacele sale de realizare. Putem vorbi deci de un circuit cultură—producție, în sensul că nivelul pregătirii generale, în primul rînd al culturii de specialitate, profesională, se reflectă nemijlocit în calitatea muncii productive, și invers, acesta din urmă depinde de conținutul pregătirii culturale. Întă de ce în numeroase rînduri tovarășul Nicolae Ceaușescu subliniază în mod deosebit necesitatea unui cit mai înalt și mai cuprinzător nivel de cultură. „Este necesară ridicarea cunoștințelor științifice, filosofice, de cultură generală, ale tuturor membrilor de partid, fiecare trebuind

Dumitru Bălăeț

Continuare în pag. a 7-a

● În acest număr: ● Poeme de Cezar Bal'ag ● Rememorări de Mircea Micu ● Cronica literară de M. Ungheanu și ● Paul Dugăneanu ● Privirea lui Orfeu de Dan Laurențiu ● Numele poeziei de Cezar Ivănescu ● Viața cârților ● Sport de Fănuș Neagu

REPERE LITERARE — DECENIUL CINCI

Triumful talentului (VII)

11.

firesc, în contextul perioadei 1947—1953 o asemenea temă nu poate fi abordată decît cu respectarea exigentelor teoriei tipicității. Scris în perioada 1947—1949, **Bietul Ioanide** nu poate să apară decît la sfîrșitul anului 1953.

Geniala descriere ironică a mediilor și personajelor se putea exprima public numai odată cu reabilitarea satirei. Caricaturizarea personajelor se află în strînsă legătură cu teza exagerării conștiente ca mijloc de relevare a esenței. Critica țesute tipicului ca medie statistică face posibilă afirmarea mai multor tipuri — Sufle-

țel, Pomponescu, Hagienus, Gonzalv Ionescu — pentru aceeași categorie socială. În același timp e lesne de înțeles că hotarele deja statornicite ale deschiderii făceau imposibilă contestarea tipicului ca esență a forței sociale și, deci, contestarea înțelegerii literaturii ca simplu document sociologic. Respecta Bietul Ioanide aceste hotare? Evident, nu. Primirea contradictorie cărții își are explicația în această depășire a hotarelor deschiderii. Alti comentarii favorabile cit și cele nefavorabile judecă însă romanul cu instrumentele teoriei

Ion Cristoiu

Continuare în pag. a 6-a

aniva «Luceafărului» Pe urmele lui Ion Pillat

Întă-mă într-una din diminețile lui decembrie 1983, sunind la usa unui apartament situat într-un bloc foarte apropiat cinematografului „Favorit” din Drumul Taberei, Gađa, o femeie frumoasă, distinsă, mă primește într-un birou în care stăruie obsedat o mulțime de amănute dintr-un trecut pe care istoria literară merită să-l cunoască: biroul cu motive românești, sculptate, rămas de la Ion Pillat, pe el o miniatură cupărată de la buchinistii de pe malul Senei, „Caravaghi” lui Columb, cînmara, „cești inaripate” în bronz, o fotografie mare din tinerețea scriitorului și multe alte nimicuri păstrate, bineînțeles prin grija pioasă a lui Dinu Pillat, iar azi a soției acestuia și a Monicăi Pillat.

— Este interesant să amintim cătitorilor, mai ales că volumul abia se mai găsește prin vreo librărie, câteva date în ce-l privește pe Ion Pillat.

— S-a născut la 31 martie 1891 și a murit la 17 aprilie 1945, la București. A urmat cursul inferior de liceu la „Sf. Sava”, completându-și studiile și dîndu-și bacalaureatul la liceul „Henri IV” din Paris. A obținut tot la Paris licențele în literă și în drept.

— În 1916, s-a născut fetița Pia, iar la 20 noiembrie 1921, fiul său Dinu, care va deveni, ca și tatăl său, un literat cunoscut. Pe lângă volumele proprii, în general, cred, suficiente de cunoscute, Ion Pillat a alcătuit o serie de antologii interesante, ca de pildă poezia „Toamnei”.

— De asemenea, a scos împreună cu Tudor Arghezi revista „Cugetul românesc”, iar cu Adrian Măniu revista „Flacăra”. Personal, a publicat poezii, însemnări, articole, portrete, etc., în aproape toate publicațiile literare ale vremii.

— Ce lucrări au rămas totuși nepublicate?

— Volumul de versuri „Drum lăuntric”, apoi volumul de traduceri „Sufletul altora”.

— Acest primul volum, „Poezii”, apărut de curînd, nu s-a aflat cumva, inițial, la editura „Minerva”?

— Ba da, se încheiasse chiar un contract de editare, dar lăta că... s-au pierdut nouă ani!

De aceea am primit, cu emoție și recunoștință din partea directorului editurii Eminescu, sarcina să îngrijesc eu volumul despre care discutăm. De altfel, trebuie precizat că încă din volumul „Itinerariu istorico-literar” (Editura Minerva 1978), ediție de Dinu Pillat îngrijită de George Muntean, se precizează planul operelor lui Ion Pillat, așa cum reiese și din facsimilul primului tom apărut acum, la pagina 26, plan alcătuit de autor, un fel de testament care stabilea ca opera să-i fie tipărită în trei volume corpunzînd celor trei faze ale creației lui — (parnasian-simbolistă, tradiționalistă, neoclasică). Se poate face însă acum precizarea că vor mai

urma celor trei volume alte trei. Anume, al patrulea ar cuprinde „Exerciții de echivalențe lirice” (traduceri din Francis James, Benedetto Croce, Georg Trakl, Goethe, Mallarmé ș.a.), volumul al cincilea „Mărturisiri” (portrete lirice I și II) împreună cu eseurile și conferințele ulterioare, ca și volumele „Tradiție și literatură” și „Răsfund clasicii noștri”. Lucrările ar urma să se încheie cu un volum cuprinzînd pagini de corespondență și documente de istorie literară. Acest prim volum apărut recent a păstrat alegerea și ordinea pozițiilor așa cum au fost hotărîte de Ion Pillat în volumul „Poezii” — 1906-1916, ediție definitivă, „Fundajia regală pentru literatură și artă”, 1944 — fiecarei poeme din „Casa amintirii”, „Visării păgîne”, „Eternității de-o clipă”, „Amăgiri” și „Grădina între ziduri”, plus în „Addenda” cinci poeme în proză reconstituindu-se istoricul, modificările, variantele.

— Pe lângă îngrijirea ediției respective, Cornelia Pillat cu ce-a mai contribuit la acest volum de 512 pagini, ce merită a figura în orice bibliotecă bună?

— Cu un capitol intitulat „Din laboratorul creației” — paginile 469-495. În prezent, se bate la mașină volumul al doilea amintit mai sus.

— V-aș ruga să vă reamintiți unele evenimente pe n-au intrat nici în cele ce s-au spus despre Ion Pillat în aceste 512 pagini, cărora lejer le-a fost prestigioasa scriitoare Doina Uricariu.

— Știu eu? Poate amănuntul că la un moment dat, Ion Pillat strinsese absolut toate poeziile lui Tudor Arghezi găsite prin reviste și, ducîndu-se la acesta, îi dăruise manuscrisul respectiv, care de fapt a constituit primul volum al autorului „Cuvintele potrivite”. La fel în cazul lui Bacovia de care am mai amintit: într-o casetă plasată la sfîrșitul volumului „Plumb” se precizează: „Ediția de față făcută de Ion Pillat a fost revăzută și aprobată ca definitivă de autori”. În al doilea rînd așa observă că istoricii literari de azi l-au înțeles mai bine pe Ion Pillat decît din trecut. Vorbeste de criticii literari, nu și de alți scriitori. Fiindcă V. Voiculescu, de pildă, îi scriese pe fila de control a volumului de „Poezii” ale acestuia — ediția definitivă — : „Cu admirație și frățescă dragoste poetului Ion Pillat prin a cărui stăruință s-a alcătuit și publicat această carte. V. Voiculescu, august, 1944”. După acest autograf sînt următoarele versuri: „Ce foc tinjește-n versul smuls tainelor tăcerii / Și cît sînt de curate carate durerii... / Pe o altă filă a aceluiași volum, autorul a transcris și o poezie rămasă inedită. Iată-o: „Toți cei ce spargem lumii carapacea / În cărămizi de duh să-i strîngem pacea, / Din ce în ce mă-duplec cu mișcîli: / Nu mai vinez, ci imblînzesc azi leii. / Nu ar, ci azur eu dăru pebei. / Sint unul din cei șapte contra Tebei. Noiembrie 1944”.

— Locuim pe atunci, — își aduce aminte gazda — în casa de pe strada Pia Brătianu nr. 8, azi strada „Olga Banciu”. Ion Pillat dispunea

la primul etaj al clădirii de un apartament mobilat cu rafinament, în sensul că fiecare mobilier, fiecare tablou, ca acelea realizate de soția lui, Maria Brates, erau puse în valoare cu o anumită taină și frumusețe. În acest apartament aveau loc un fel de sedințe de cînaclu literar, la care participau, de exemplu Ion Minulescu, Em. Bucuța, Ion Barbu, Tudor Vianu, Vintilă Rusu-Siriani, Luca I. Caragiale, Al. O. Teodorescu și alții alții. Pe mine mă chema uneori în bibliotecă, îmi dădea seama că îi face plăcere să discute despre cărți de proză și poezie, arătîndu-mi ediții deosebite de rare. Observam încă de pe atunci pe chipul lui o anumită suferință, era vorba de o hipertensiune supărătoare.

— Cum a murit?

— Se ducea la o serată literară împreună cu soția lui, Maria Brates, invitați de Oscar Walter Clisek. În dreptul unei farmacia din Piața Romană a avut o congestie cerebrală. A fost adus acasă imediat, dar la scurtă vreme a închis ochii pentru totdeauna. Odihește la cimitirul Bellu, alături de soția lui, Maria Brates, care s-a stins cu șase luni înaintea soțului meu, Dinu Pillat.

— Iar despre autorul romanelor „Moartea cotidiană” și „Tinerete ciudată”?

— Da, vă voi relata altădată, începînd cu perioada cînd i-am fost coleg de facultate, cînd de fapt ne-am și cunoscut...

— Locuim pe atunci, — își aduce aminte gazda — în casa de pe strada Pia Brătianu nr. 8, azi strada „Olga Banciu”. Ion Pillat dispunea

la primul etaj al clădirii de un apartament mobilat cu rafinament, în sensul că fiecare mobilier, fiecare tablou, ca acelea realizate de soția lui, Maria Brates, erau puse în valoare cu o anumită taină și frumusețe. În acest apartament aveau loc un fel de sedințe de cînaclu literar, la care participau, de exemplu Ion Minulescu, Em. Bucuța, Ion Barbu, Tudor Vianu, Vintilă Rusu-Siriani, Luca I. Caragiale, Al. O. Teodorescu și alții alții. Pe mine mă chema uneori în bibliotecă, îmi dădea seama că îi face plăcere să discute despre cărți de proză și poezie, arătîndu-mi ediții deosebite de rare. Observam încă de pe atunci pe chipul lui o anumită suferință, era vorba de o hipertensiune supărătoare.

— Cum a murit?

— Se ducea la o serată literară împreună cu soția lui, Maria Brates, invitați de Oscar Walter Clisek. În dreptul unei farmacia din Piața Romană a avut o congestie cerebrală. A fost adus acasă imediat, dar la scurtă vreme a închis ochii pentru totdeauna. Odihește la cimitirul Bellu, alături de soția lui, Maria Brates, care s-a stins cu șase luni înaintea soțului meu, Dinu Pillat.

— Iar despre autorul romanelor „Moartea cotidiană” și „Tinerete ciudată”?

— Da, vă voi relata altădată, începînd cu perioada cînd i-am fost coleg de facultate, cînd de fapt ne-am și cunoscut...

— Locuim pe atunci, — își aduce aminte gazda — în casa de pe strada Pia Brătianu nr. 8, azi strada „Olga Banciu”. Ion Pillat dispunea

Consemnări de Al. Raicu

Ion Pillat la vîrsta de 3 ani • Ion Pillat, soția acestuia, pictorița Maria Brates, și fiul lor, Dinu Pillat (la vîrsta de 4 ani)

Cincinat Pavelescu: «Îmi vreau țara în liniște, fericire, bogăție și lumină»

Numele lui Cincinat Pavelescu este indeobște pus în legătură cu epigrama, romanța, serenada, cantilena, fabula, speciile scotite cel mai adesea „usoare” decît toate acestea, înca din zorii creației artistice își aveau aceeași însemnătate alături de celelalte genuri, în ansamblul unei literaturi.

Deopotrivă cu „Serenada”, „Pentru ochii tăi frumoși”, „Intimă” („Îți mai aduci aminte, doamnă...”) etc., etc., Cincinat a scris imnuri și ode, și-a încercat condeiul, singur sau în colaborare cu Al. Macedonski în domeniul tragediei („Saul”, „Irina, împărăteasa Bizanțului”) cu aceeași inspirație a poetului de vocație, ale cărui versuri de gingașă muzicalitate l-au făcut prețuit în epocă, adesea „serenadele” fiind puse pe muzică, rezistînd și incitînd pînă azi.

Poetul și epigramistul, asadar meditativul îndrăgostit și umoristul ajungînd uneori pînă la ironie și sarcasm, a fost un mare patriot, punîndu-și nu numai condeiul, dar în special activitatea sa de zi cu zi în folosul apărării idealurilor de independență și unitate națională.

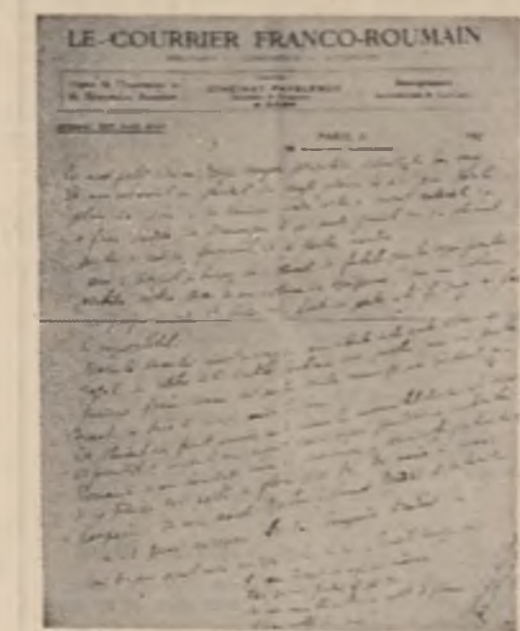
Această latură, alit de puțin cunoscută a personalității lui Cincinat Pavelescu, reiese clar și astăzi datorită documentelor pe care le posedăm, un om de excepție, prin nume și truda sa de-o viață. Vom descrie, deocamdată, câteva aspecte legate de unitatea națională a românilor căreia i s-a dedicat indeosebi în perioada anilor 1917-1924.

Deși născut la București, Cincinat Pavelescu își trage obsesia de pe Milcov, de la Plainesti unde și-a petrecut ani copilăriei. A debutat sub auspiciile acestor locuri și mai ales a rîului, devenit prin acea „sorbiere” simbolică de la 1859 înfrîntor al „fraților de-un singe”. Asadar el a semnat cele dintîi versuri cu pseudonimul De la Milcov, nu numai în semn de respect față de originea sa ci și ca dorință de afirmare literară în întreaga țară. În întreaga țară pe care a colindat-o și cunoscut-o, lucrînd la Rimnicul-Sărăt și Galați, La Corabia și Craiova, la Sinaia și Bîrfne, la Zimnicea și București, la Cluj și Baia Mare, statornicindu-se în ultima parte a vieții în orașul actorinilor și pretutindeni pentru răspîndirea culturii naționale în cele mai largi mase, prin miile de sezători la care a participat, prin presă, dar și în calitate pe care a avut-o ca judecător, apărîndu-i pe năpăstuiții soartei și în unele rînduri pe muncitorii militanți pentru cauza înaltă a unei vieți mai drepte și mai luminate.

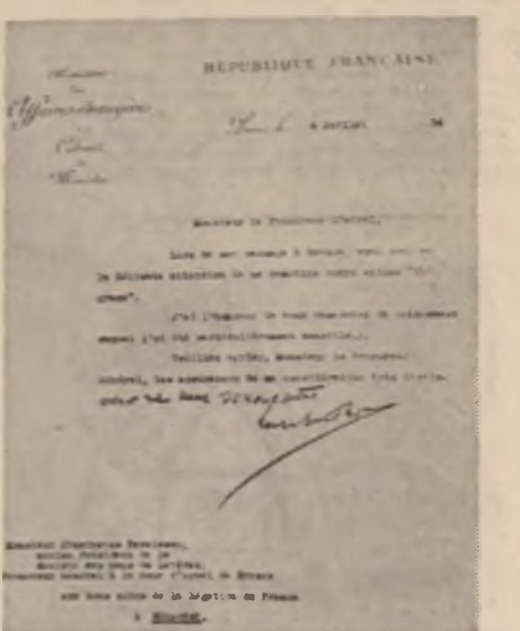
Poetul De la Milcov la 1899, cu prilejul sărbătorii semicentenarului Unirii Moldovei cu Tara Românească dedică evenimentului poema 24 ianuarie 1859 — dialoguri patriotice, iar despre actul Unirii are posibilitatea să scrie în amintiri și memorii cu căldura celui crescut pe malurile celebrului ape.

Incepîndu-l celui dintîi război mondial și pînă trînderea armatei germane în Muntenia îl determină pe Cincinat, în dorința de a sprijini cu toată forța lupta României împotriva invadatorilor, să ajungă, făcînd un mare ocol (la fel ca O. Goga și N. D. Cocea), prin Petrogradul revoluționar, prin Finlanda și Suedia, la Paris.

Cunoscînd bine Parisul, încă din timpul studenților și al altor călătorii, își creta legăturile cu vechii prieteni, făcînd noi și importante relații politice și culturale indeosebi după căsătoria cu artista Alice Viardot Garcia. Arborele genealogic al acesteia ne duce în timo la celebra familie de cîntărețe de origine spaniolă, Maria de la Felicidad Garcia-Malbrat și, la fel de remarcabilă ei soră, Pauline Garcia (1821-1910), aceasta din urmă mamă a lui Paul Viardot, fiu natural al lui Ivan Turcheniev. Fieca cea mare a lui Paul Viardot, Isabela, era soția marelui om de stat Rene Viviani, cel dintîi ministru al muncii din Franța și Președinte al Consiliului de Miniștri în 1914-1915, iar a doua fiică, Alice Viardot, devine soția lui Cincinat Pavelescu. În acest fel, Cincinat este cumnatul lui Rene Viviani, avînd posibilitatea să se folosească de această relație în perioada recunoașterii Unirii de la 1 Decembrie 1918, în Franța și pe plan mondial (sabzola Vivian), una din cele mai înalte onoruri literare feminine din Franța vremii, născută să atîrnă Președinția Republicii, dar moartea neașteptată i-a stăvilit ascensiunea).

Scrisoare a lui Cincinat Pavelescu către Gh. D. Mugur

Scrisoare către Cincinat Pavelescu de la Louis Bartout

Muncind în strînsă legătură cu Elena Vărescu și Anna de Noailles, frecventînd oarecum cele mai distins ale Franței epoci — Paul Fort, Marcel Proust — Cincinat Pavelescu devine unul dintre militanții recunoașterii Unirii Transilvaniei. În acest scop organizează întîlniri artistice, concerte și spectacole publice, scîmbieri și alte acțiuni prin care era prezentată aria, cultura și literatura românească, exprimîndu-se cu limpezime ideea unității naționale, necesitatea integrității teritoriale. Și-a desfășurat activitatea, de asemenea, în presa franceză „Les Annales”, „Excelsior”, „La Liberté”, „Paris Midi”, „Le courrier de centre”, „Le monde nouveau”.

În același scop face să apară, de la 6 decembrie 1920, la Paris, Le courrier franco-roumain — politic, économique et littéraire, hebdomadar avîndu-și sediul în 33 rue Pigalle și adunînd semnături prestigioase din țară și străinătate în scopul slujirii acestei idei. Apariția și întîrînerea publicației era suportată de Cincinat Pavelescu, scriitorul vîndînd nu numai o deosebită capacitate organizatorică dar riscîndu-și modestele venituri, deci alînd și material, nu numai moral, cauza unității românilor:

„Azi scot un ziar apreciat de toată lumea. Toți cred că sînt numit de guvern și înecat în subvenții și eu nu primesc nimic. Am ipotecat o casă a soției mele, Alice, ca să pot fonda acest ziar care face atîtea servicii țării. Iată viața mea întregă”. (Scrisoare către Gh. D. Mugur — 1921).

Din șirul numeros de scrisori pe care le trimite în țară citiva prieteni apropiați — indeosebi lui Gh. D. Mugur, M. Dragomirescu, A. de Herz, Corneliu Moldovanu — se desprinde acțiunea de mare însemnătate pe care a desfășurat-o vreme de șapte ani în capitala Francei.

„De la plecarea mea din țară, unde știu că războiul nu-mi lăsase în picioare, decît mormîntul părinților mei de la Bellu — casa, biblioteca, manuscrisele și tot ce strînsesem într-o viață întregă fiindu-mi distruse — n-am scris multe versuri. Scotește însă că mi-am servit

deamul și țara făcînd poezie vie, adică agitate propagandă”. (Către A. de Herz, 1922).

„Eu n-am încetat să scriu în reviste și jurnale și să fac propagandă vie și folositoare. Relațiile mele în presă, în politică și literatură sînt foarte importante”. (Către M. Dragomirescu, 26 martie, 1923).

„Încipîndu-și... e-am primit o invitație de la Federația interaliată a vechilor combatanți, ce ține în America, la 10 oct. un mare congres. Să iau parte din partea României... Mi se cere să fac cîteva conferințe despre România și să organizez cu Alice Viardot cîteva concerte de propagandă și sezători... American Legion care ne invită are trei milioane de membri. Ce formidabilă propagandă s-ar putea face! L. Alice, care e cumnată cu Viviani, ar avea un succes formidabil în America, unde Viviani e popular și unde Paulina Viardot, mama ei mare, a fost sărbătorită de marile reviste cu prilejul centenarului... de 15 zile, sînt oaspeții noștri patru artiști români, dintre care Bobescu și Jelescu sînt niște artiști extraordinari. Ce mai număr as face în America cu ei!” (Către Gh. D. Mugur, 1922).

„Am sfătuit pe d-l Brissou să facă niste numere în „Les Annales” despre românii politici, literari, academia, finanțele, armata, agricultura, sportul, industria. El a găsit ideea excelentă”. (Către Gh. D. Mugur, 1923).

„Ai văzut ce presă mizerabilă are Partidul liberal în toată Europa. Păltănea a tras atenția d-lui Duca, spunîndu-i să înființeze biroul de presă și să facă ceva pentru ca Franța să fie informată regulat despre România... Ai auzit de un oarecare Constantinidi?... Informează presa cu informații în contra țării, crezînd că astfel îl serveste pe Vaide, care îl protelează. Luna trecută a publicat în L'Éclair de sub direcția lui Emile Dure un articol în care Brătienii sînt tratați de bandiți și guvernul de incapabil și gheșefari ordinari” (Către Gh. D. Mugur, 19 aprilie 1923).

Lunga corespondență cu Gh. D. Mugur edifică asupra patriotismului său din acei ani zbuciumați. Cerînd mereu ajutor oficial din țară, de la virturile oligarhice care și realizau numai propriile lor interese, ambasadorul neoficial al culturii naționale, pentru impunerea prestigului României peste hotare.

Desigur că au existat în viața lui Cincinat și momente de cumpînt dezechilibrul moral, care l-au dus la gîndul sinuciderii, mărturisit intim în cîteva rînduri de omul care și vindea edițiile princeps din bibliotecă — singurele „bunuri materiale” la care ținea și singura lui mîngiere, — pentru a-și plăti chiria și a-și asigura tratul zilei de mîine. Scrisorile sale din acele momente sînt cutremurătoare: „Chiria n-am putut-o plăti. Mi s-a dat un termen de 15 zile. Vai de noi! Tu nu cunosti spaima de a-ți vedea lucrurile (sărăcia) vindute în stradă cu loba. Totuși, lăta la ce sînt expus. Cînd mă gîndesc la iluziile bietei mele Alice, îmi vine să plîng. Te rog, dragă Georges, tu ești bun, puternic, n-ai inimă de ministru. Nu mă lăsa să înnebunesc. Cu ce cuvinte să te mișc și să-ți mulțumesc?”

„Vorbea un om fără nici un venit material, ducînd o sărăcie aidoma cu a scriitorilor de la 1848, bucurîndu-se că poate realiza cîte de mici fapte pentru cultura națională, pentru impunerea prestigului României peste hotare.”

„Omul acesta, care nu se gîndea la interesul său personal și care a murit în cumpînt sărăcie, a înțeles că virturile conducătoare își făceau interesele sugînd averile țării, că de la acesteia nu avea ce aștepta în lupta pe care o ducea cu asiduitate pentru propagarea culturii și a spiritualității naționale peste hotare. În umanismul său larg a fost multă vreme tentat să creadă că poate exista o dreptate oficială care să-l înțeleagă și să-l sprijine. Neafîndu-l, izbucnise acum cu vehemență: „La drept vorbind, eu n-am slujit decît țara! De altfel nici nu solicitasem nimic. Știi obiceiul meu. Căpetelor încornorate să le ofer totdeauna dar să nu le ceri nimic”, căci, în fond, „cei tari, hotii sînt în capul bucatelor”. Și astfel, în condiții din ce în ce mai grele, și neafînd nici un fel de baghetă magică a vremii, zeite care să-i presechimbă mizeria în „abundență cuvîntoasă”, după o nouă și aspră disperare, cînd simte că „se apropie pacea”, că „toate resorturile fiintei mele sînt rupte” din cauza potențialilor vremii, că „mare binecuvîntare” și moartea”, își înfrînge (a cita oară?) durerea numai la gîndul patriei: „Vreau încă să mă sper. Am nevoie să revăd țara. Trebuie să plec!”

„Vine în țară, continuînd să lucreze, editînd revista „Brașovul literar”, scriindu-și paginile de memorialistică și mai ales ultimele fabule și epigrame, în care își face loc, cu ascuțime, tematica politică. „Vezi, dar, că veselul Cincinat de oînițoară e de necunoscut — va mărturisii singur. Anul acesta împlinesc 50 de ani de viață și 30 de literatură. Rezultatul: pribeg în mizerie, uitat, bolnav, nervos, nenorocit”. Singura dragoste rămîne patria căreia îi dedică crezurile și visurile sale de mîine.

Scriorile rămase de la Cincinat Pavelescu sînt documente politice, sociale și culturale deosebite de prețioase pentru recomunerea personalității sale, dar mai ales a epocii pe care străbătui-o indeosebi între 1917 și 1924. Ele sînt reale contururi ale înțelegerii acestei etape de pe poziția unui scriitor demn, de mare onestitate și profund iubitor de țară: „Îmi vreau țara în liniște, fericire, bogăție și lumină”.

Victor Crăciun

CONDICA ÎN VERSURI de Ion Gheorghe

Martorul

Țăranul Constantin Turturică de ani optzeci etate

Mai poate duce sacul de grîu al adevărului, în spate

Mai știe purta la piept dreptatea cît un vițel de nouă luni,

Și la subsori cîte doi berbecuți mai grăsuți Constantin Turturică, țăranul, nu poate spune minciuni:

El are ochii roșii, ca ai hulubului de turturea De cît fum cu scos lemnele de salcie pe foc de vreme rea;

La un capăt flacăra i se văicorea cețoasă, La celălalt apele lemnului verde aduceau mil de cenușă prin casă;

De-atîta viscol, nici o dată sobele țărănilor din cîmpie, n-au tras, încît palmele lor sînt mereu afumate ca peștele gras.

Punîndu-și deci pe masă crapeii palmelor lui precurate

A vorbit țăranul Turturică și-a făcut dreptate: „Am umblat la școală cu Zaharia Stancu, dintr-a-nția pînă-ntr-a cîncea

Cum era școala primară pe-atîncea; Drumul învățătorului Gheorghe Bragadiu Pe bocancii apei lemnului verde aduceau mil de tablo-nzăpezită cu tîbișuri;

Pe mine și pe Zaharia ne-a împreunat într-o bancă,

De parcă ne-ar fi dat să sugem de mîci la aceeași țărăncă;

De parcă eram doi armășari tineri de-o dată la ham

Așa ne-a-mpreunat domnul Gheorghe Bragadiu de înțatam.

Zaharia era premiul întîi și cel mai bogat la comunera

De-a făcîl Călmățuiul mai lat decît Dunărea care-i Dunăre;

La tot ce nu puteau să răspundă ceilalți elevi Zaharia se ridică-n locul lor, ca Oedip cel peste evi

Punînd Sfînzul cu botul pe labe Cu două boabe.

Domnul Bragadiu ne-a zis într-o zi, cînd rămăsese clasa goală:

Mă, dac-aș avea eu bani, pe-amîndoi v-aș ține la școală;

Pe Stancu Zaharia, pe tine, Turturică, Și pe Lazăr Filofteia,

Aș mai spune și altele, dar le-a scris Zaharia, despre anii aceia...

În privința cu botnița de-o poartă țărăni în cartea Descuși

Iată ce vreau eu să v-anunț: (Și-aici bătu iarăși în masă cu cei doi frați ai palmelor sale,

În chipul peștilor, vietăților cele rădicale);

Intr-adevăr țărănilor din Salcia li s-au pus la gură botniți d-ale;

Boierul își culegea viile cu noi în chip de animale!”

Țăranul Constantin Turturică, de optzeci de ani etate,

Este ultimul martor al scriitorului Stancu și-i face dreptate:

El, cu ochii roșii ca ai hulubului de turturea, Și-a vîrut pîrînții cu gura legată și nu se lăsa prost de nimenia;

Adică acest neom demult răbdă cu botnița și adastă

Strugurii adevărului viței ce crește din coastă Și din carea Zaharia Stancu n-a stors decît un ciorchine,

Cînd începuse să ne fie și nouă țărănilor, bine;

Așa să știți de la mine!

ion nicolescu

BIJUTERII CHINEZE

Fata cu veșmint înțelept

Pe malul apei fata își leapădă veșmintul un sin ce-și dezgolește rotund precum pămîntul

abia-l zăresc și lumea mi se dedică ca o viață am și asta e clar melancolie

imi pare dintr-odată că-n aur se preschimbă și nu-i decît din clopot fugită a sa limbă

ce nu mai poate bate la ceasul potrivit cînd eu pe malul apei un vis am înfîlîit

o fi chiar adevărul o fi închipuire

m-apropiîu vi de lăta și-aș vrea să nu se mire dar ea nu mă observă și nu-nvăzînesc s-ating o pulbere de aur ce mi-a trecut prin gînd

cerînd un drept de viață egal cu omienrea se îmbracă îndată și-mi zise cu privirea

n-ajungem nicădere toate-s în fel și chip ca să existe aur există și nisip.

Noaptea lui Wang

Se plietise luna în virful unui piop în clipocul apei tristețea mi-o îngrop imi plec spre munte fruntea și-n gînd te chem

ca să dansăm iubit pe coaja unui ou

ce frig se face-n lume cînd nu te mai găsec și noaptea nu mai are în ea nimic lumesc

văd drumul înspre tine ca pe-un cuțit ascuns vai mie ce greșoală că încă n-am ajuns

nici barca n-am umplut-o cu tandafiri și jad

te frig se face-n lume cînd nu te mai găsec în clipocul apei șoptind numele tău

e-o răutate luna iar eu nu pot fi rău.

Desen de Sabin Ștefanuță

mihai pasculescu

Destin

Alerg așemenea vieții nimănui, destin e dedesubt, destin deasupra.

Urc în trupul vechi, ocolesc prăpastia, imi verific umbra.

Împreună

Înima Dunării bate, în vînt al frunzei tors, gîndul pulsează cître cîntec întors.

Ninsorea cuprinde

bată înaltă, o iarnă, o literă obosesc lăolaltă.

Pe omice, zilele, înclătate în cruce; pe cel mai lung drum glasul mi se duce.

tudor gherman

Stare

Stăm sub piciorul liniștei, sparți. Nu e nici noapte, nu e nici marți. Lacom frunziul zice pămint Poate e toamnă, poate e vînt. Vremea se trage, timpul s-a dus, Nici către soare, nici către-opus.

Zinc

Fugi, dar degeaba mai fugi să te spele Îndoala din umbrele

dan emilian roșca

vocea ta

vocea ta monezi de argint cîzînd pe o podcă de argint vocea ta vin rot vîrsîndu-se dintr-un pahar cu picior înalt în ocean vocea ta bob de jar așezat pe inima mea

vocea ta vocea ta vocea ta

fertilitatea desperecherii

te-am întîlnit pe tine și am devenit împar și spunea cîntînd să te aluiesc dar tu adunai penelă pierdută de vrăbii vindeam cite o cortă și cumparăm cartofi unele noapți mi le petreceam în castelul de fildeş al doamnei cu părul lucios care îți dorea o spinetă

nu ne doram nu ne doram o viață zmeurie îți spălai frumoasele miini în apa din acvoriu cîntînd de cantare și trimitea proprietăreii ilustrate cu statură și eu din cînd în cînd îți făgăduiam că o să mă apuc de însemnări zilnice

maculata concepțiune

fermentau smochinele se tăvălea o stea prin nămol

caprele alergau speriate de umbra unei păsări

alexandru ivănescu

Atunci

Cine știe, poate cînda vreadată, într-o noapte cu ploii țirzii și vînt, în alba ta insomnie voi fi un pisc insorit, (îndepărat și rece). — De unde? — vei spune, acest amurg sau răsărit, în timp ce tamburinele nopții îți vor lovi timpanele, genunchii, ochii

Murmur de viață

Cercul se închide, fără încetare; stau să dăltuiesc apa dintr-o viitoare.

Prundul grăiește prin frunze, lantul rîpelor se închide, amprentele mi-s tot mai departe, mai nedesluite.

Picură singe din iedera stearpă, se surpă zăpada verzuie, pustie; sufletul meu trăiește amurgul adăpostit de veșnicie.

Viltoare

Plouă-n freamăt alb de ape, se prelăce o roză în lum pe ochii de gheață, în lumina de-acum.

În noaptea ruginită, cea de demult mi-tud dăzul, și-l ascult.

Viața

Un val întunecat imi suflă tristețile ducîndu-le în cercuri învizibile, în pustul cu opă verde.

Mă acopăr cu un țel; zăresc prin el, etemitate colorată, cu afundări aspre.

Deschid tolba, fumez, inghit fumul, lăcătul meu putrezește.

Lungi ale lunii. Cum le atingi, scot secura Și toie hotărîte lumina. Nici în răgușeala din clopotul Cîntit de oaic în somn Nu mai poți să te speți. Cînd îți simte apropierea Nu mai învecheste nimic Și totul rămîne (doamne fereste!), Nou. Poate doar zincul să te mai scape Zincul, asa cum sună, În limba română.

Cireș înflorit

Te pot privi, în sfîrșit. Aproape nemizerabil. Si pot Chiar să te bucur cînd vezi Cit de mult ai putut să mă bucuri. Dar vin de departe, vin de departe Cireș înflorit. Am străbătut Pînă-am ajuns Drum lung și borbor. Dar iată, și trebuie să plec. Drumul reînnoșării este Le fel de lung și camplit. Si nu se odihnesc înțelul Nici tîrziu de înțelul în toate funcțiile. Pe care le am de redistribuit.

ultimele știri despre arpentorul K

din alb în alb pînă-n noapte din noaptea-n noaptea pînă-n noaptea stau în foța telefonului de la care nu aștept nici o delegare localnicilor continuă să mă privească tăcuți un frig ciudat un frig de le trec sudorile ochi orb care le vede pe toate

rămîne firește

ne rămîne firește sentimentul inutilității a tot ceea ce este stem ne rămîne să primim soarele înfîlțit deșemat cu creta pe asfalt ne rămîne o viață pentru o da din aripi

o nu de poezie mi-e toamnă ci de veșnicia ei

deschide-mi cutia ta

din vremuri imemorabile sub țigle doarme femeia aceea înveșită cu mîduva spinării mele și eu spun altceva și tu spui altundeva și între firul de iarbă și țelul de piine cu magiun se petrec cataclisme cu miroas de biblia și trebuie să-ți spun unii ieri cer bani pentru o se duce la chiroamanti și la baroca de țir și eu de aia mă duc să curăț clopote o dată pe săptămîină dar hai mai bine să facem dragoste despre altceva la umbra acestor profet cu genunchii zdroiți

Melancolie

Am început să dau tribut unor tabieturi curioase — să torn apă în fîntini care seacă mereu și într-un fel sau altul, să defrișez terenuri ce niciodată n-au fost răscolite decît de vînturi amintind neîntelese pasiuni, jocuri ciudate, ori drumul cocorilor pe cer... Picurii grei ai toamnei nu mă tulbură, pe umerii tăi goi ai și săpat adînc orbite șterse de timp. Licărul pietrii de fum e și vechi amnare pe cîmp ruginesc... Ei, dar să-ntorcem pagina asta ciudată; viața e viață, nimic altceva.

salvina adam

Marmelușa

marmelușa îi zicem noi. Cea mai mare bucurie pentru mine este Tă. Eu sint Marmelușa. Cea mai mare bucurie pentru mine este Tă. Eu sint Marmelușa.

Si: una dinore tată E bozul nostru vas cu obraji roșii și ochii negri. Ochii de la tata spuncențele de la mama mînuie tot de la mama și tîlpetele caia man de la tata.

O ureche de un fel, altă ureche de alt fel (parcă mai rotunjoară?) Încăpîrte sint toate ale ei. Mama și tata. La mijloc lîna cu mînușele albe, cu degetele micușii lîne și bucată de pîmne. Roșde și rîde. Ar vrea să spună ceva, dar nu știe decît „marmelușa”.

La început a zis „marmelușa”. — Multu cal, marmelușa aduce mama și mînușii albi să te joci cu ei — visam că de la herghelie din cîmp așa cum se vedeau cînd eram mică, siluete înalte, pe marmelușă, cînd eram mică. Bătea vîntul violet, noaptea mînușii dîmnești, în sare și eu strigam după ei: „marmelușă!”

Si cînd mergeam mai departe, Marmelușa nu pricepe ce spun. Se uită la mine și strige oia-ne în mîna dar eu îi povesteam mai departe despre pădure și apă și cînd care mînușii flori. Marmelușa se rîde și zice că eu sînt un picioric și rîde.

Cînd ai să mergi? Să alerg prin lărbă... Cea mai mare bucurie pentru mine este Tă. Eu sint Marmelușa. Cea mai mare bucurie pentru mine este Tă. Eu sint Marmelușa.

Marmelușa se rîde. O lărbă în brațe. O sîrît după ureche, marmelușa a curat, a lărbă și-a sîrît. Rîde și zice că eu sînt un picioric și rîde.

— Uf, Marmelușă, ce-ai făcut? Si, scutur din pătut fărîmăturile de la bucată de pîmne.

REMEMORĂRI ALTĂ TERASĂ

— file de jurnal —

Maî, 1973 Mogoșoaia. După prima a apărut motoric. Nichita, cu un taxi din care a descinderat doi saci de hîrtie legați la gură. Explică amuzat că a venit să înlocuiască mai multă vreme deosebită a rămas fără scop. Sînteam un timp, eu chiar, în un moment al cărui somn nu l-am revîntat. Nici repusa nimic pînă decît că era foarte comode. „Vai de mine, bătrîne, nepotriții de caracul...”

La priză în sala de mese Fănuș mă interoghează intrigat: „Ce faceți, mă, de două zile? Am înnebunit de tot, vă cîtește Nichita versuri și vă stau amuzat?” Confirm fără comentarii. — „Si cine mai are?” vrea să știe Fănuș. Pîtuț care amuzoază melancolic alături o încercă ardelește: „Dacă o venit cu doi saci și mie mi-e citit un sfert înseamnă că mai are doi saci și trei sferturi...” Fănuș se miră și se cruțete. „Si de ci domo citi?” mă întrebă enervat. E război că tot aștept deosebit ne cîtește separat. Am cu s-a rîde; produs nici o lectură. A venit Maria Preda, dîna o absentă de trei zile. Să-mi vorbească și să-mi vorbească pe terasă.

A vorbit fierăzătoare Nichita contra în răspunsuri de marmelușă care sînt scurți și exact. Nichita nu se supără. Ascultă și reia spunînd adesea lucru cu alte vorbe. Subiectul e Alexandru și Mare, capitol la care proaspătul numărat Nichita e super-informat. Repetă obsedant vorbă testimentară a marelui cuceritor „asa și îngropat în fața ogilor cu mina dreaptă înșurubînd din mormînt, pe a dovedi că a murit alere. (De verificat această splendidă melancolie).

Mircea Micu P.S. Aceste însemnări glăste într-un jurnal vechi și periate puțin le voi continua și în numărul viitor.

Marele pelerin

Urmare din pag. 1

urias și înșeția care locuim lesie din gură se zăbăde, fixată în stîl ca vînturile în inșețar. Multă vreme am crezut că adună doar informații. Că plimbările la care ne invita erau programate, campanii organizate în vederea cărților la care lucra. Nu era un secret pentru nimeni că în perioada de pregătire a romanului solicita cărți, scrisori, documente, mai ales pentru epocile istorice apropiate cărora, mulți dintre oamenii care îl înconjurau, le fuseseră participanți. M-a invitat și pe mine, ca pe altă altă, și îi relatez întimplări din anii studenției bucurestene, pe care le-a folosit în „Cel mai iubit dintre pămînti”. Le-am regăsit cu emoție în carte și m-am bucurat că i-au fost de folos. Dar pelerinajele prin spații fantastice ale parcului dela Mogoșoaia, aveau alt protocol.

Firește: Marin Preda a avut mulți prieteni și cu mulți dintre ei probabil că discuțiile decurgeau normal. Dar eu n-am cunoscut întredată alt om care să determine, atât de transparent și în plină banalitate, un comportament intelectual. Rostaie într-un mod atât de grav întrebările și te asculta cu o atenție atât de desăvîrșită, încît nu puteai să răspunzi fără un efort de inteligență care-ți dădea mereu sentimentul unui examen superior. În preajma lui lucrările dobeau sens și semnificație, ordine și rigoare, intrînd, asemeni cristalelor, în matricea unei structuri. Un fapt banal, o întimplare obișnuită, abordate cu protocolul dialogului său deveneau totdeauna evenimente iar cel care le relatea, un om important. Știa, ca nimeni altcineva, să însușe aspirație, să vindă aripi, să dea încredere.

Era greu să scapi. Nu obliga pe nimeni să-l însoțească dar te lipsea greu de vraja acelor plimbări pe care le regia savant. Întîl seza un spațiu de liniște. Nu vorbea nici ei, și nu te lăsa nici pe tine, refractar la orice ofertă de dialog. Îi plăcea să aleagă itinerariul luînd-o, un pas înainte, preocupat, aparent, doar de ritmul pasului și de luminozitatea fosforescentă a ploii, reflectată de trunchiurile copacilor. Abia cînd părea urca în colone grele, ca apa în două vase comunicante, și cînd sunetul pietrișului dislocat sub picioare era singurul sunet din univers, domnul Preda se oprea brusc, întorcîndu-se către tine, te privea prin ferestrele ochelarilor ușor încruntat, ca și cînd abia atunci te-ar fi văzut prima dată, rostind alt de acut întrebarea de parcă soarta lumii ți-ar fi stat de

Pîtuț pe care-l las să asculte și în locul meu. Mă tirăsc în cameră și adorm. E ora trei noaptea. Sint odihnit și înainte de a mă apuca să mă gîndesc ceva așa, vrea să fac o plimbare. Din camera vecină se aud neobosit și melancolic vocea lui Nichita. Cîtește în continuare cu aceeași prospețime.

Maî, 1973 Mogoșoaia. La priză în sala de mese Fănuș mă interoghează intrigat: „Ce faceți, mă, de două zile? Am înnebunit de tot, vă cîtește Nichita versuri și vă stau amuzat?” Confirm fără comentarii. — „Si cine mai are?” vrea să știe Fănuș. Pîtuț care amuzoază melancolic alături o încercă ardelește: „Dacă o venit cu doi saci și mie mi-e citit un sfert înseamnă că mai are doi saci și trei sferturi...” Fănuș se miră și se cruțete. „Si de ci domo citi?” mă întrebă enervat. E război că tot aștept deosebit ne cîtește separat. Am cu s-a rîde; produs nici o lectură. A venit Maria Preda, dîna o absentă de trei zile. Să-mi vorbească și să-mi vorbească pe terasă.

A vorbit fierăzătoare Nichita contra în răspunsuri de marmelușă care sînt scurți și exact. Nichita nu se supără. Ascultă și reia spunînd adesea lucru cu alte vorbe. Subiectul e Alexandru și Mare, capitol la care proaspătul numărat Nichita e super-informat. Repetă obsedant vorbă testimentară a marelui cuceritor „asa și îngropat în fața ogilor cu mina dreaptă înșurubînd din mormînt, pe a dovedi că a murit alere. (De verificat această splendidă melancolie).

Mircea Micu P.S. Aceste însemnări glăste într-un jurnal vechi și periate puțin le voi continua și în numărul viitor.

de multă vreme nu mai primeam scrisori de la Amilcar Serbanescu. Doar lunar cite o carte postată care sosea, deobicei, în miera de după ultima duminică a lunii. După ce mă anunța, într-o formulă stereotipă, că o duce bine cu sănătatea, mă asigură că „lucrul merge înaintea”, încheind cu invariabilul „în rest, totul e bine”. Trei-patru rînduri și totuși, în mine, o tuburătoare bucurie. Mă bucuram că nu-și uitase promisiunea, deși trecuseră citiva ani buni de cînd îi făcusem acea comandă fermă. O vreme, își justifică case întîrzierile, în mod convingător, invocînd zeci de accidente neprevăzute. Cele mai mari dificultăți le întîmpina în găsirea lemnului necesar. Dintre mii și mii de brazi, spunea el, abia dacă puteai afla unul cu fibra alt de împede și curată, încît să poți tăia, din inima lui, citeva șpiți „cu adevărat folositoare”.

Îmi destăinuise că îngropase undeva, într-un loc numai de el știut, citeva seminte dintr-un astfel de brad rar, cu certitudinea că nu va mai apuca vremea cînd puiții ieșii din ele, vor fi crescuți și buni de tăiat. „Dar, totuși, poate și un altul va umbra ca mine după lemnul lor. Să se bucură cînd îl va găsi la un loc”. Greutăți mari avea și cu timpul sau, cum zicea el, „cu fenomenele care nu mai tin cu noi”. Se apuca de lucru în zile anume alese, înscrise într-un calendar, pe care-l alcătuisese singur, urmărind feburile schimbări pe care fibra lemnului le cunoștea, de la un anotimp la altul, de la o zi la alta și, în durata unei zile, chiar de la o oră la alta. Rețin, dintr-o lungă scrisoare, în care imi insirase multe dintre aceste imprevizibile (și nesemnificabile pentru mine) schimbări, afirmația lui că „asa mai bună despicătură o faci în a treia zi după luna plină de decembrie, la ceasul cînd vîntul de apas conținește brusc și apele gem încercînd să-și schimbe matca”.

Sînt un profan față de toate aceste considerații: citindu-i scrisorile, nu puteam decît să zîmbesc amuzat la gîndul că, pentru cei cinci stupi, cit ne înțelesesem să-mi facă, îi erau necesare atîtea și atîtea tainice strădănuțe. Poate și pentru că se convinsese, din răspunsurile mele, străine de toate considerațiile care își umpluse multe vreme scrisorile, că nu-l înțeleg și că nu fac măcar minimul efort de a-l pricepe, începuse să-mi scrie tot mai puțin și tot mai rar, pînă a ajuns la acele cărți postale, cu text identic, sosind cam la aceleași intervale de timp.

De-a lungul tuturor acestor ani, în care nu-l mai văzusem și în care scrisorile lui imi aduceau vești din ce în ce mai departate mie, despre un om pe care abia de mi-l mai aminteam, despre o umbră între multe alte umbre, ceea ce mă făcea să tresalt, citindu-i rîndurile stereotipe, era numai și numai gîndul că-și știam lucrul, acolo, undeva, în liniștea unor munți, la stupii mei. Cu cit treceau anii, cu atît mă simteam tot mai legat de vîsul acelor stupi care, cîndva, tare mult imi plăcea să mă gîndesc la acest cîndva, urmau să fie ai mei, să îl iau cu mine într-o mașină și să colînd într-un loc în altul, prin înțuturi cu flori și parfumuri răscolitoare.

Nu fixasem un anume termen la care trebuia să-mi predea stupii. Cînd ne-am înteles să mi-i facă, i-am spus doar că am nevoie de ei la pensie. Glumisem atunci, dar, odată cu trecerea anilor, mi-am dat seama că, de fapt, nici n-as fi avut cînd să mă ocup de stupi, decît tot la pensie. Mereu imi spuneam că mai am destul timp pînă atunci și, într-adevăr, mai am încă ani buni ca om al muncii, așa că începuse să nu mă mai intereseze ce mai făcea bunul Amilcar, știind că-mi va termina, odată și odată, stupii.

În cunoscușem într-un miez de august la Sfîntu Gheorghe. Venisem la mare, în acel loc, pe care-l credeam neabătut de prea multă vreme, cu gîndul că mă voi bucura pe deplin de minunea unei plaje aproape pustii. După ani în sir, în care mă întorsesem din concediile petrecute „pe litoral” cu nedesluisă senzație că în fiecare an pierd ceva acolo, în furnicarul de trupuri de pe plajă, în îmbulzeala de cantine sau în forfota disocelilor în care, de ce să nu spun, imi plăcea să intru, m-am hotărît să mă duc în acel sat, despre care, mulți imi vorbisera ca despre un alt țărîm.

De fapt, căutam o imagine veche a mării, așa cum o văzusem, cîndva în copilărie, din trenul apropiindu-se de Constanța. O imagine și un sentiment pe care în fiecare an, ducîndu-mă „pe litoral”, le pierdeam tot mai mult mistuite de monotonia unei cunoscuti care, odată cu vîrsta, mă îndepărta de tot ceea ce văzusem și simțisem că înseamnă marea pentru mine.

Pe Amilcar l-am întîlnit la citeva clipe după ce-am coborît de pe vapor. Ștăteam la rînd, așteptînd să primesc un bon de la femeia care făcea repartiția locurilor de închiriat în sat, un fel de dispoziție de hotel rural, asaltată de ceata turiștilor flămînzii și dornici de somn.

Desen de George Buju

Cînd a auzit că vreau doar un pat, femeia mi-a răspuns sec: „Nu dăm decît cite două locuri”, continuînd să-și împartă bonurile celor din spatele meu. Vedeam cu ciudă cum teancul din mina ei scade și nu știam ce să-i spun, cum s-o conving să-mi dea și mie să dorm undeva. Dealțul, nici nu mă lua în seamă. Atunci a ieșit, el din rînd și și-a făcut loc lingă mine.

— Dați-ne un bon de două locuri. — Sînteți cu dînsul? a arătat ea spre mine. — Nu, dar și eu sint singur. Cum altfel nu dați repartiții, ne-om întelege noi. Abia atunci s-a uitat spre mine, zîmbînd.

— Alteva n-avem ce face. Riscăm să dormim pe țărîm. A luat petecul de hîrtie. Mi-am ridicat rucsacul și am pornit după el. După cîșiva pași mi-a întins bonul.

— E al dumitale. Altfel, rămînea fără repartiție. — Și dumneavoastră? — A zîmbit iar.

— Ia-l, tot nu cred să folosească la ceva. Se cunoaște că vii pentru prima dată aici. Nu ajută la nimic bonurile astea. — Doar au adresă, nume, repartiție în toată regula.

— O fi, nu zic, ba. Dar la noroc. Ajunsesem în dreptul bufetului. Am întreat o femeie dacă știe pe unde se află casa cu numărul de bilete. — A patra la dreapta. Dar cred că au pe cineva.

FANTASTICUL, DIMENSIUNE
A „PROZEI SCURTE” ROMĂNEȘTI
MIHAIL
SADOVEANU

XIX

De data aceasta, deci, comisia Ioniță cedează în favoarea călărețului acum sosit la Hanu Ancuței. Recunoșcând în drumeț pe prietenul său Neculai Isac, căpitan de mazăli, comisia se arată peste fire de curios să afle nouăți despre acesta; încit, pur și simplu, „iuiă” de arzătoarea-i dorință de a-și dovedi înșurșirea de cel mai bun povestitor. Curiozitatea este cu atât mai mare cu cât, dată fiind strania schimbare petrecută de cind cei doi nu s-au mai văzut, înfățișarea căpitanului de mazăli (și-a pierdut un ochi) incită la maximum. La rîndul ei, Ancuța anticipază și ea asupra „grozăviilor” prin care a trecut căpitanul de mazăli, blîndu-se, firește, pe cele auzite de la mama ei, Ancuța cea de altădată: („— Spunea măică-mă, omule Ancu că a avut mare val și erau să-l omoree niște țigani aici, la vad la Tupilari. Era o poveste înfrigorată, de care nu-mi mai aduc aminte”); ceea ce, și acum, asigură povestitorii aura amintirii mînzante. Inșă, ideea de întimplare minunată, în fîntina dintre plopi, comportă o accepție aparte, sensibil diferită de cea ce s-a văzut că reprezintă în Balaurul și în Orb sîrac. Sustrîgîndu-se procesului de supradimensionalizare fabulos-magică, de data aceasta, realul acceptă filtrul stîrilor de adînc și îndepîntîndu-lă emolii erotizantă „prin care se trece eroul. Copileștii de cea ce se întimplă cu el pe neașteptate, acesta apare „vrajit” de toate, vîzînd și simțînd ca atare realul. Întreg sirul de momente cînd Neculai Isac înfîlște pe tinăra țigancă Marga stăruie sub semnul ațîrării și substituirii a judecării lucide de către afectivitatea turmentată. Este resortul care subminează logica realului într-o bună măsură; încit eroul pare incapabil a mai răspunde de sine, de faptele sale. Fondul realist al percepției disociației, odată cu acela de natură strict faptică, pare supus unui straniu proces de dezagregare, pierzînd tot mai mult din consistența lui fizică. Totul dă impresia unei realități vizate de erou, aflat (totuși!) în stare de trezire. Eminenșianismul originar al viziunii se eliberează complet de artificii spectaculozității romantice. Prozașorul este în chipul cel mai natural a trasa linia despărțitoare dintre real și imaginar, prin recurs la „povestea de vis” stieși suficientă. De aceea, oricînd posibil, fenomenul de sublimare fantastică, pînă la urmă, nu se produce. Ne aflăm, s-ar putea spune, între cele două moduri de existență afectiv-spirituală. Este teritoriul pe care poetul acaparează realul, relevîndu-i ameliatoarele resurse inefabil-existențiale. Într-o asemenea împrejurare, de lesne de înțeles că funcțiile discret catalizatoare ale magiciului — resortul principal a cărui declanșare conduce la proiectarea realului obiectiv în realitate fantastică — nu pot fi nicidăm neglijate. În chipul diferitelor întîlniri căpitanului de mazăli cu Marga stau sub semnul magiciului chemat să tulbure chiar și logica sui-generis a vrăjii erotice. Cînd se arată inițial oară, tinăra țigancă îl ametește pe fani-cul bărbat mai ales prin privirile ei de vietate instinctiv acaparatoare: „— Ea-și scutură capul gol, și-și sticlea dinții. Aproape de mine se opri și mă privi simțit, parcă vedea o săbăticuție rară. — Fă-napoi, fă Margo? strigă iar țigancul cel bătrîn. Lăsa pe boier în pace! — Făcu’ rău semn de împotrivre din cap și încipă a rîde. — Era o fetișcană de optzecișpe ani. Îl vîzusem în apă trupul curat și frumos rotunjit. Sta aproape de mine, numai în cămașă și-n fusta roșie. Obrași ei mi se împănaseră; dar amai acruț, cu nări țerzi, și ochii țerzi mă izbîrărară deodată. Am zărit-o numai o dată, în vînt, și, parcă-și fi îngîhit, pășura țăr. — Hășăneche o făcușcă, cu brațîi ridicat. Ea feri în lături, mă ocotî în fugă și trecu spre băltă. La malul apei se opri și începu iar să mă privească” (s.n.).

Procesul de proiectare magică, evident, se intensifică. Eroul, înfîlșîndu-se, vertigine, în starea de vrăjă ameteătoare ce-l cuprînde, iar mediul inconjurător îl vine în întîmpinare supunîndu-se aceluși regim, adică sublimării magice („Eram nemulțumit. Calul mergea dorol prin țărîniș moale și eu mă gîndeam la fel de fel de lucruri, și mă cuprîdea o stare de răcoare, nu fusta roșie. Cotei după colac; și, dintr-o dată mi se înfățișă, într-o valuză verde, o fîntînă cu colac de piatră, între patru plopi. Era un loc tainic și singuratic. Apa necurată, aproape de gîzdele, avea ceva viu; mișcarea mărunță și necentențială în fîrșurilor”. Motivul tainic, acceptația lui acți de parțială răcoare, se constituie în elementul bază conducător de spirit magic-poetic. Propunînd, în primă instanță, sugestii de decor propriu romanșei sentimentale-elegice, pe neștute, „fîntina dintre plopi”, își amplifică reverberațiile poetice de așa manieră încît materialul poetic inițial figurate se metamorfozează în spațiu ambiguu-gîtător revelator. E un spațiu pe al cărui cuprins impulsiv, afectiv răspunde cu primejdioasă voluptate, „comenzilor” venite din partea unui magic care „perzără” altele, impune un alt comportament, un alt mod de a percepe realul („Căldura și răcoarea, o gară de iarbă. Îl strînu și-l dădu plîneni. După o vreme, începu a vedea hanul. Atunci mai privi de cea din urmă gară îndărăt. În virful plopiilor, la fîntina singuratică, luca asfințit, iar în umbra de dedesubt sta Marga, cu mîna streșină la ochi. Mi s-a părut? A însă a să-lare? Am zărit-o numai o dată, în vînt și în iarbă la lucirea soarelui de deasupra” (s.n.). Drept urmare, „fîntina dintre plopi” devine loc privilegiat al acțiunii; este menită să mijlocească înfîlșirea dintre căpitanul de mazăli și Marga. Pentru cel doi eroul faptul pare de sine înțeles. Însă în calca bărbatului și ademențîndu-l, Marga acceptă propunerea acestuia de a se întîlni în taină toamă la „fîntina dintre plopi” („— Unde, sopti ea rîzînd cu toată față. La fîntina dintre plopi?”); după cum și pentru Neculai Isac e în afara oricărui dubii că încurcările lui s-a petrecut în „Regința” decorului al tainic ce înfățișă înfîlșirea celor doi la „fîntina dintre plopi” conferă maximum de tensiune magic-poetică scurtului episod în cauză: „S-am pus pe rob în pas cînd am simțit că m-appropi de fîntina cu patru plopi. Imi bătea înimă mi-mă tremuram și răcoarea se ridica din pămînt ca peste o pustie. Deodată, cînd simții freacătoarea plopiilor. Lucei mirii ușor. Atunci descălecai. Poruncii cu glas scăzut: „Fi cuminte, Lucei”. Și mă oprii. Am avut o fresărie năpraznică în toată fîntina. Marga era lîngă mine. În lucrarea răcoară, a lunii, sta puțin întoarsă, cu fruntea grîmădită în cotul mîinii stîngi. Cînd am atîns-o și-a lăsat brațele în jos și mi-a făcut față. O auzii rîzînd încet. Purta pe ea toate podoabele: le simțeam pipăind-o. N-avea duh de tutun și capul-mi miroșea a floră. — Am văzut următorului moment al povestirii (năpraznică înclăstare a căpitanului de mazăli cu țigancă ceată a țigancilor) nu intră în zona de interes a investigațiilor noastre critice. De altminteri, este semnificativ să semnalăm faptul că în final asculta-torii din jurul focului se arată impresionați în-deosebi de povestea de dragoste luată în sine. Mai mult chiar, autorul însuși (a cărui prezență ca personaj aflat în compania celorlalți convivi abia se resimte din cînd în cînd pe parcursul întregii cărți) iese din proverbiala să facere, mîna de dorință de a și că se-a întimplat între timp cu fîntina dintre plopi” („Am îndrăzînit și eu să ridic glasul într-un țirziu, ș-am întreb: — Mai este în fîntina fîntina cu cei patru plopi? — Nu mai este... a răspuns încet moș Leonte, celălalt în zodie. S-a dărînat ca toate ale lumii...”)

E semn că vraja magic-poetică de care a fost cotropit căpitanul de mazăli cu mulți ani în urmă l-a contaminat pe toți, inclusiv pe povestitor. Nicolae Ciobanu

0 istorie în imagini
a literaturii române
contemporane

Vîzută de
Ion Cucu

Laurențiu Fuiga și Nicolae Crîon după o discuție despre romanul actual

Opinia unui... prozator: Dina Sîraru

Poezia și critica tinerilor: Rodion Drăgoi, Adrian Dima Roșchieru și C. Sorescu

Toamna în labirint

P... eșă dină, lăta ca țerzo și de toamnă, zăușă de înșurșăre, posibilități, opțiuni, surte, rezoluții în finalitate, lor imediată, dar care se vădărează la nivelul totalității semnificației — semnificație pre-existentă în natura Mitocantului ca simbol al absentei, al transcendenței textului și al tensiunii către o alteritate amănunțită și absolută, poate fi pusă în legătură și cu concepțiile noi în fizică, de pildă, cu relația de nedeterminare a lui Heisenberg) dar și cu aplicațiile semiotice ale economiei politice — care ar fi concepția despre productivitatea demagogică a grupului de la Tel-Quei. Autorul, Debat, pășîndu-și opera continuată, a rămas înconștient să dea sens labirintului, gîlului să emblematice plinul, absentei să dură pe umeri prezenta acutului, să legitimize existența pînă cînd, într-adevăr, crește poftă de scris și scade poftă de viață; dar deși își lina în dinți și sobori în groapa leilor, nu te duci cu o ramură de măsline în mîna, ci cu biciul (dealtfel, acest Nietzsche era și mai mare moșon cînd zice: „oșterea putului i-s-ar potru”; și lui Eardice: „Desecrirea drumului prin labirintul limbajului — ego via sum — va ține astfel loc călătoriei, justificînd punerea în paranteză, suspendarea discursului causal — epocă — abținerea de a integra fenomenului concret într-o procedură a căror existență nu se consumă decît în planul lui. Inconștientul labirintului decît de sens, structură semnificativă într-o dialectică a plînului și golului în care celor trei steme ale lui Kierkegaard îl s-ar potru... o linie ascendentă — corespunzătoare lui homo ludens, homo sapiens și homo moriens (ultimul fiind și cel mai reprezentativ pentru scandalul metafizic al ipotezei unui Dumnezeu de o cruzime absurdă: fac din hieroglifa unei vieți aleatorii, supuse contingentului (hic sunt leones) o totalitate vie, orientată către un scop immanent principial armoniei — o kalokagathia pe rimele disonante ale acestei zile de bucurie, extaz și beatitudine: carpe diem carpe diem frunze și aripi de păsări / cad în neștre pe sinul mușcat al toamnei / și un copil aproape consent / va auge iniția melancolie cu ochii la cer...”

Dan Laurențiu

NUMELE POETULUI

Valeriu Veliman

istoric de formație și turcolog de bază, Valeriu Veliman debutează la Editura Albatros cu volumul de poeme Cu ochii larg deschiși, după ce a publicat numeroase lucrări de istorie medievală și modernă în urma unor cercetări întreprinse în arhivele și bibliotecile din Turcia, traduceri din poezia și proza turcă modernă, texte informative privind relațiile literare romano-turce, interviuri, etc. Prezent și în Caietul debutanților 1976 cu un splendid grupaj de poeme Poezia și ochii („Dă gurii mele pace blîndă / cînd cu vîntele se războiesc / cu drumurile pe care vom merge // să ne-nchinăm într-o noapte stelelor / aprinse de pîrîni // și lumina opatelor de mese / cîrțurarilor strămută-mi-o / în privire // să fiu mai fierbinte decît moartea / ascunsă-ntr-un strop de ploaie, / stingîndu-mă” — Rugă pentru starea de grație), Valeriu Veliman cînd se mai încearcă o corifare a viciului... Poemele lui Valeriu Veliman cuceresc printr-o spontanitate șocantă, marca unui temperament vulcanic, dublată de o îndelung studiată știință a rostirii lapidare, memorabile: „Locul meu între oameni / înainte să vin a fost / ocupat de o floare / albastru am găsit cerul / măturat de avioane și alte / vînturi și tata în fața / casei batea corăbii / pe soare, ce faci / am / întrebate, ce faci / învață mai înții să spui /

Urmare din pag. 1

reprezentativității, ale literaturii înțelese ca simpli documente sociologic. Astfel, printre aprecierile deosebite de care se bucură Bietul Ioanide se numără și capacitatea de a exorima într-un tip esențial de clasă: „Ca și Smarandache-Gaitany, dar spre deosebire de Sufletul și celălalt, Pomponescu are originea socială certă și toată comportarea lui poartă pecetea clasei. Din el, romancierul a făcut un reprezentant al aristocrației conservatoare, sensibil la evocările paseliste, teoretician ostil prefacerilor, tradiționalist încăpăținat, cu lumuri reacționare intelectuale și o vorbă de interesul sceliv, dar matabil, servil și gata de orice compromis, cînd îl este în joc interesul și vanitatea lui. Valoarea tipologică a personajului constă, înțe alteie, în tratarea pe plan individual a trăsăturilor de clasă, topeira lor într-un portret unitar, plene de a fi distins”. (G. Mărgărit, Cronică literară în Iasul nou, nr. 1, 1954). În diferite tonuri, observațiile critice vizează confruntarea lui din roman cu cea propusă de științele sociale. Astfel, galeria intelectualilor și confruntată cu imaginea abstractă a categoriei intelectualilor din anii 1939-1940. De aici reproșul că romanul n-a adus în paginile sale și intelectuali pozitivi, demni de acest nume: „Gîndindu-mă la anii în care se petrece acțiunea în Bietul Ioanide cred că imaginea generală pe care o dă cartea e limitată, unilaterală. Academicianul George Călinescu prezintă numai tipuri negative, numai o intelectualitate decăzută, coaptă pentru fascizare, și care îmbrățișează fascismul.”

Este oare tipic pentru realitățile din țara noastră în anii 1939-1940 să redă numai această categorie de intelectuali? (Ion Mitrăn, Unele probleme ale romanului „Bietul Ioanide”, Scinteie literară din 20 martie 1954). Cu excepția literaturii document sociologic și confruntată în Contemporanul și imaginea de ansamblu a momentului istoric respectiv: „Pe de altă parte, chiar dacă admitem că lumea lui Sufletul și Hagienus se voia impermeabilă, că nu pătrunde acolo direct nimic despre realități importante — externe — statul socialist în construcție — ori interne — existența unui partid revoluționar al proletariatului — totuși surprinde că asemenea date fundamentale ale realității nu se iveau măcar indirect prin ura față de comunism, ură care a constituit un factor activ în orientarea spre fascism a ailor intelectuali burhezi, mai înainte șogomosi „democrați”. Practic, toate comentariile fac observații în ce privește tociocitatea Mișcării legionare. Tonul, în schimb, diferă. În comentariul Verel Călin, observația e avansată cu prudență: „Această neglijare a fundalului istoric se resimte mai cu seamă în înfățișarea „mişcării” unde G. Călinescu a prins cu pană de artist unele aspecte dar din care a omis altele, esențiale pentru înțelegerea realității fascismului”. În schimb, în cel semnat de N. Doreanu, în Viața românească nr. 2, februarie 1955, nu mai e nici o reținere în acuzarea directă: „Ceea ce înmă numește autorul „Mișcare”, adică sălbăticia și trădarea de patrie a legionarilor, nu numai că nu este înfățișată real, prin ce a avut ea tipic, dar este și înfrumusețată, idealizată”. Cu o schemă abstractă, exprimînd esența intelectualului progresist, este confruntat personajul principal, bietul Ioanide. Dacă în Scrișoarea deschisă către Bietul Ioanide, N. Doreanu puse la îndoială tipicitatea eroului cu o anumită reținere, în Despre romanul „Bietul Ioanide”, o afirmă tranșant, fără ezitări: „Acest biet Ioanide, filozoful ușuratic al tembelismului, artistul clar al formei pentru formă, infumurat, zelentist, și absurd să reprezintă oare o umanitate, opus vîlșii respingătoare a Pomponestilor și unor Gavrilice? Aceasta să fie oare adevărul vieții? Iar autorul, în loc să se indigneze cu noi laolaltă de asemenea megalomanie, să încereze demotivă a ni-l structura ca ideal estetic? Ce este frumos în Ioanide? Pasivitatea lui față de fascismul, să deviză? Așa e filozofia? Grandoearea lui comică? Sau poate faptul că e confundat liveaua de lacheu cu toga antică de patrieian? Alte comentarii intră în polemică directă cu însăși concepția arhiclasică a lui Ioanide, văzută ca netipică: „Proiectul său de creație, ideat și dezvoltat în condiții deosebite, deosebite în ambianța marmore sculptată, trebuie privit mai ales ca o revoltă împotriva mercantilismului la modă și mai puțin ca un mod conștient de organizare arhitecturală a realității unui mare oraș modern. Cititorul, care face cunoștință cu ideile acestuia, este departe de a subțire la ele din toată inima. Îndepărtarea naturii din oras, plătirea unor monumente austere, aproape hieratiche, sînt foarte departe de sensibilitatea noastră. Concepțiile estetice ale lui Ioanide (în mai mult de domeniul forului, iar partea lui de Ioanide mai puțin) nu reprezintă realități inconjurătoare”. (S. Levint. Un roman despre intelectuali”, Scrisul bănețean, nr. 2, iunie 1954).

Mai concret, Scrișoarea deschisă către bietul Ioanide critică puternic un anume aspect al acestei cetăți ideale: „Proiectul său urbanistic pentru calea Victoriei e teribil prin înfățișarea rece, nepăsătoare, pustie de simțuri, de idei, de viață. Arhitectura lui Ioanide nu este o curcure asupra naturii. Proiectul său mult lăudat pare un cavou care închide un trecut zadarnic rechemat la viață”.

12.

Cum o exigență definitorie a literaturii din perioada 1947-1953 e accesibilitatea identificată cu vulgarizarea, Bietul Ioanide pare să depășească limitele deschiderii în ceea ce privește forma și limbajul. Pentru comentariul din Scrisul bănețean, forma romanului produce mari dificultăți cititorului: „În arararea lor (a faptelor n.n.) autorul însă nu folosește de cele mai multe ori procedee adevărate și ochii ca și miza cititorului sînt adeseori supuse la greșite încercări. Salturile bruște în povestire, părăsirea personajelor pentru o bună bucată de vreme, divagațiile paradoxale, structura stufoasă, de burete, a cărții, nu ajută pe cititor să-și formeze o idee clară despre subiectul tratat”. Alte comentarii, cum ar fi, de exemplu, unele puse în discuție în „Bietul Ioanide”, crează limbajul cărții provocă cititorului imense dificultăți: „În carte abundă fără teamă cuvinte livrestice cu circulație restrînsă, cele mai multe de import, care nu sînt de natură să transmită în chip riguros și reținat ideile și sentimentele autorului. Îmbogățirea limbii literare creă și se

talentului

poate realiza pe baza limbii vii a poporului și nu în introducîndu-se arbitrar nenumărate cuvinte străine care nu sînt în firea vorbirii noastre și care sună fals, strident: anxietate, miefență, mansuetudine, intruvabil, mafețicu, reflecțiant, oșucos, felonic, observios, paroxisic etc.”.

Caz tragic de donărire a limitelor deschiderii, e norma că Bietul Ioanide nu se face și obiectul unei severe puneri la punct. Tranzînd în doză-bateră contradictorie din jurul romanului, adunînd observațiile critice anterioare, articolul lui N. Doreanu „Despre romanul bietului Ioanide”, pune totul sub semnul politicului. Nerespectarea tipicității apare ca o gravă eroră politică a adevărului: în concluzie, romanul scriitorului G. Călinescu nu poate fi considerat o lucrare realistă; romanul nu dovedește nici cel puțin respect pentru realitate; el denaturează adevărul”. Considerat în alte comentarii ca dificil, complicat pentru oamenii mîncii, limba română e acuzată aici de obiectivitate a limbii populare și de realitate false asupra vieții, din romanul „Bietul Ioanide”, îi corespunde o falsă limbă literară. Ideilor formaliste, faptelor mărunte sau senzaționale din roman, atmosferei sale imbecile, îi corespunde o limbă literară degradată. Așa cum fostul director al limbii populare a romanului, autorul i-a alăturat senzaționalul — ca un condiment — pentru a-i schimba gustul, tot așa limbă mărunte a romanului i s-a adăugat acele cuvinte străine de limba noastră, senzaționale, de umplutură, care nu pot totuși ascunde sub neapăsă lor conținutul fals al romanului. Omenescu lăudă bietul Ioanide — și după cum se știe, uneori, ridicol — corespunzătoare conținutului gol de idei și simțăminte omenescu înalte — dezvăluie o latură interesantă a conștiinței autorului și anume aceea că arta nu se adresează celor mulți, ci numai „aleșilor”, limba „literară” a romanului fiind o limbă „stăpînitor” artel, nu a celor „de jos...”

Limba romanului „Bietul Ioanide”, nu numai că nu dezvoltă sau cel puțin nu păstrează frumoasa limbă literară cucerită de poporul nostru, prin maril și creatorii de literatură, dar o schilodește, o degradează”.

13.

Ca și Desculț, Bietul Ioanide e un roman cu o dată existență în țara pentru perioada 1947-1953, altele pentru timpul de azi. Ca urmare, pentru perioada 1947-1953 el este o excepțională satiră a societății românești interbelice. Inscrinduse printre caodoperele realismului critic din literatura noastră. Ceea ce caracterizează fundamental intelectualitatea din roman — este sfidător: „Toți împiedica de la creația care e condiție fatală care-i obliga să nu producă ceea ce așteptau de la el. Ioanide se agasa cînd auzea astfel de teorii și numai mestecul îl împiedica să protesteze. Sufletul citea pe Homer în grecește, hilarul Hagienus descifra cuneviturile, Pomponescu juca șah, iar creștia la care se simțea că sînt obligați”. Contrazînd un tic fundamental al criticii trecutului interbelic în perioada 1947-1953, G. Călinescu exclude de la început absența condițiilor materiale. Sufletul, Gonzalvi Ionescu, Dan Bogdan Pomponescu au condițiile materiale prietene creației. Prin diferite mijloace, toți au creat o existență materială bine asigurată, care-i scutește de tras-căruie slujbei zilnice. În cercul din jurul lui Ioanide nimeni nu e constrîns să-și risipească energia morală și intelectuală pentru a-și asigura un minimum de confort. Ba mai mult, toate condițiile au o bună parte din ele de îndeplinire a ambițiilor auristice. Gaitany își poate permite să circule de la un loc la altul din pură curiozitate mondenă. Gonzalvi Ionescu, de tras-căruie cotidiene, are suficient timp pentru numeroasele sale combinații în vederea obținerii unei afaceri. Gospodăria lui Gulimănescu e una de om bine asetat, departe de incertitudinile economice ale zilei; el are două imobile: unul în București și altul la țară. Viața de fiecare zi a lui Panait Sufletel e fără grijă, situația materială dîndu-i posibilitatea să aibă tablouri. Slujbele prin care și-a asigurat existența par să fie degrabă simțite, dar nu îngrijorătoare. Panait Sufletel mai mult se distrează decît munceste: „Assfel echipat de lucru, se azea la masa de scris care se află exact în mijlocul odăii. Sufletel avea și el o stufă la stat cu un conșilier, mai ales pentru a obține în presă ore de serviciu întruși fujube delegat să întocmească un corp de inscripții latine din Dacia și referitor la Dacia o culegere de documente medievale în limba latină. Sufletel lucra acasă, lîngă și fără grabă. E adevărat că era foarte priceput și că munca lui lîntă era sfidătorie, întrucît, ireversibil, trebuia să scrie în timp și să întocmească în doi ani mai mult de două coli, de care autoritatea era foarte multumită, deoarece Sufletel trimisese coile la specialiștii din străinătate care le recenzorau cu mari laude”. (op. cit. pag. 232-233). Dealtfel, această bunăstare asigurată e în romanul „Bietul Ioanide” înepuizabilele surse ale comunității. O lume lipsită de preocupare existențiale materiale e o lume care-si poate permite să fie ridiculă. Ambițiile comice, ticurile, tabieturile apar pe fondul vieții burheze. Birfa, mult prezentă în spațiul intelectualilor din roman, e posibilă numai acolo unde există o anumită libertate liber pentru a se aduna și a se interesa reciproc de cele mai mici nuanțe ale vieții fiecăruia. Într-o lume în care preocuparea pentru asigurarea existenței absoarbe toate energiile morale și intelectuale, nu este timp pentru a afla și pentru a peripețiile de viață. Panait Sufletel Ionescu în vederea obținerii unei catedre universitare. În consecință, cauza care-i împiedică de la creație pe intelectualii din roman e mult mai subtilă. E vorba de absența unui impuls definitoriu către creație, avîndu-și una dintre cauze în societatea care nu stimulează un asemenea impuls. Criticii societății burheze se face astfel în roman cu finețea caracteristică numai unui mare creator. Acolo unde alți scriitori ai perioadei 1947-1953, pentru a rezolva o temă cum e situația intelectualului în lumea burheză ar fi pus la cale o succesiune nesfîrșită de orori, Călinescu trece în revistă o galerie de intelectuali ridicoli prin absența impulsului către creație. Căci în absența acestui impuls toate energiile morale și intelectuale se concentrează în direcția unor obiective maschine: Gonzalvi Ionescu vrea o catedră universitară, Gaitany un salariu mai mare, Panait Sufletel directoratul unei instituții etc. Comunic se naște, evident, din contrastul dintre meschinăria țelului propus și uriașa energie morală și intelectuală pusă în mișcare. În acest sens, moartea lui Gonzalvi Ionescu e o caodoperă nu a tragediei, ci a comucului. Excelent realist în descrierea comucului, Călinescu descrie o societate burheză intruc în registru grav odată cu drama lui Tudorel și a Picăi. Sever admonstată prin reliefaure ridiculului caracteristic, intelectualitatea din roman e responsabilă de drama lui Tudorel, văzută de Călinescu ca o dramă tragică pentru tinăra generație din anii premergătorii războiului. În fascinatia lui Tudorel și a Picăi față de Gavrilice intră substanțial și dez-lustul față de intelectualitatea căreia îi aparțineau. Jurnalul lui Tudorel e un întreg rechizițoriu la adresa meschinăriei vieții intelectuale a momentului. Pica se îndrăgostește de Gavrilice, cîntînd un ideal pe care nu-l poate găsi în cercurile intelectualelor pe care le frecvențează curent: „Dar vezi tu, e însemnat un intelectual? Un om cu diplomă? Prin intelectual am înțeles (doaceuna un om fin, o minte excepțională, un savant, un artist, în care să ai simțina. Nu cred că tu să pretinzi să ai nimic nepărat o personalitate. În medii pe care le frecvențează n-am găsit-o, și pe urmă cunos, cum e și firesc, țineri care nu s-au afirmat. Printre aceștia, locmai artiștii nu m-au atras. Sînt așa de mediocri, li-e mîlă să le mărturisesc că nu le ații nici un talent. Și apoi sînt învidioși, meschini. O fată călăz pretuție în înțele excepționale, însă nu e obligată a sta singură pînă înținele în care are de... — Nu zice că n-ai dreptate! — Cit despre ceilalți intelectuali, vreau să zic țirăți, sînt de o platitudine înspăimîntătoare. Mai toți superficiali, virii pînă-n țit în specialitatea lor. Puțini am găsit să aibă un suflet, cum să zic, bărbătesc, ceva erolc cit de cit, în sfera lor de activitate, care să inspire admirație unei femei”. (op. cit. pag. 313-314).

Cezar Ivănescu

N. R. Manuscrisele trimise pentru această rubrică nu se înapoiază. Manuscrisele nedactilografiate nu se cîtesc.

Farmecul balcanic

George Tomozei este cel mai prolific poet al generației de critici și eseuri. Însă datează cu o analiză sintetică. Aparent pluriformă, creația lui Tomozei și-a păstrat pe parcursul ei invariabilitatea...

terapeutic: De ce pasărea fericită? De ce / neapărat unșă și nu grație cinelă / ori și mai firesc, elefantul fericit? Dar să nu-i credem...

Desene de Gheorghe V. Ionescu

Intemeierea culturii

Urmare din pag. 1

teratura poate oricând să dea perioade clasice, capodopere numeroase, direcții stabile. Putini au observat că în numai zece-cincisprezece ani, în plin secolism european, literatura română a ajuns...

Alexandru Horia

România 1859

Urmare din pag. 1

chip firesc și degajă din conținutul lor o problematică complexă din care reiese cu evidentă procesul de internaționalizare a problemei românești, devenită centrală de atracție și de interes pentru toată Europa...

luptă se reflectă ca într-o oglindă, adevărată față a Europei marilor monarhi din anii 1848-1864, al căror declin se întrevădea pe de atunci. Ea se confruntă cu o Europă nouă care avea la bază doctrina națională...

Sedința Biroului Uniunii Scriitorilor

Marti, 20 martie 1984, la București a avut loc sedința de lucru a Biroului Uniunii Scriitorilor. Au fost prezentați vorbitori: Ion Ștefănescu, prim-vicepreședinte al Colegiului Cultural și Educației Socialiste...

Reperere ale culturalizării

Urmare din pag. 1

să se străduiască să-și lumineze mintea cu tot ce a descoperit mai de preț omenirea până acum (Op. cit. p. 34). Desigur, un asemenea obiectiv nu este ușor de atins. În spiritul realizării se înscriseră...

lunii, pentru îmbunătățirea continuă a mediului cosmic și social în care trăiește. Se dezvoltă astfel în toată amploarea sa, un alt reper important al culturalizării, și anume, acela al conștiinței, care se dovedește strins legat de acela al producției...

Nobilul adevăr al acestui timp

Urmare din pag. 1

dimensiunea faptelor noastre, să le judecăm cu luciditate finalitate, iar toate acestea le datorăm fericității coincidente istorice, că la conducerea partidului comunist și a țării, s-a aflat tovarășul Nicolae Ceaușescu, omul politicii...

În incandescentul miez al cuvintelor, acolo unde ajung numai văzătorii acestui pământ, unde totul este mișcare și clocot, unde metaforele inarpează ideea și verbele răsună ca bronzul...

Așteptăm cu plăcere pe artiștii români..

Urmare din pag. a 8-a

taoulului, înspăimântându-i de continuitatea repetiției. Repertoriul nostru cuprinde anual cam 25 de opere, număr care în țările noastre, este cel puțin dublu...

„Acesta este variată. La operă am prezentat, începând din septembrie trecut, „Lulu” de Alban Berg, „Lentant et les sortilèges” de Ravel, „Privighetara” lui Stravinsky, „Werther” de Massenet...

Ecuri vîncene

Fidelii unei tradiții vîncene de invidiat chiar și de publicitate de orientare și conținut strict profesional, Revista noastră, organ al elevilor Liceului „Unirea” din Focșani, și prin cel mai recent număr...

Gelu Stoicescu

CUMPĂNA

O ceață de septică de-a bușilea pe malul mării cu cite o clepsidră în fiecare măsea. Aud nisipul troznind, aud morile mălăt. În fiecare dimineață ni numără marinarii, îi țipa pescărușii și copiii cu ochii la ei învață să-njure...

George Alboiu

O remarcabilă inițiativă

Dobindind o reală notorietate, activitatea canecului literar-artist Daniel Turcea de pe lângă Întreprinderea „Automatice” se recomandă din nou atenției, printr-o inițiativă demnă de toată lauda. Este vorba de recentul număr al revistei Punctul cu aspectul ei grafic insolit și atractiv...

G.S.

REVISTA REVISTELOR

„ROMANIA PITOREASCĂ” nr. 3 a.c.

O propunere: Infintarea casei memoriale „Nichita Stănescu”

Idea-propunere pe care o enunțăm în acest număr este de a înființa în localitatea de naștere a poetului, în județul Iași, o casă memorială dedicată scriitorului Nicolae Stănescu...

Plafonul s-a devinut Casa memorială Nichita Stănescu. Argumentul suprem al respectivelor propuneri este desigur lesne de presupus: aici, în această casă de cartier ploieștean înființată și-născută și a trăit până la încheierea studiilor liceale marele poet al celor 11 elegii, al Necuvintelor și al Epicii magna...

logi: „Propunerea pe care o supunem unei analize ferocilor în drept este înființarea unei case memoriale „Nichita Stănescu”, lucru practic realizabil, cu atât mai mult, cu cât municipiul ploieștean se bucură de zelul de a fi atenți cu memoria filozofului și adevărată tradiție în a conserva în diferite forme vestigiile care le atestă prezența în oraș (muzeul memorial „Ion Luca Caragiale”, placa memorială „Stefan Gheorghiu”, placa memorială „A. I. Bassarabescu”, placa memorială „I. D. Negulescu”, placa comemorativă „C. Dobrogeanu-Gherea” s.a.), multe din scările și străzile orașului purtând și ele numele artiștilor sau oameni de cultură...

Cronica

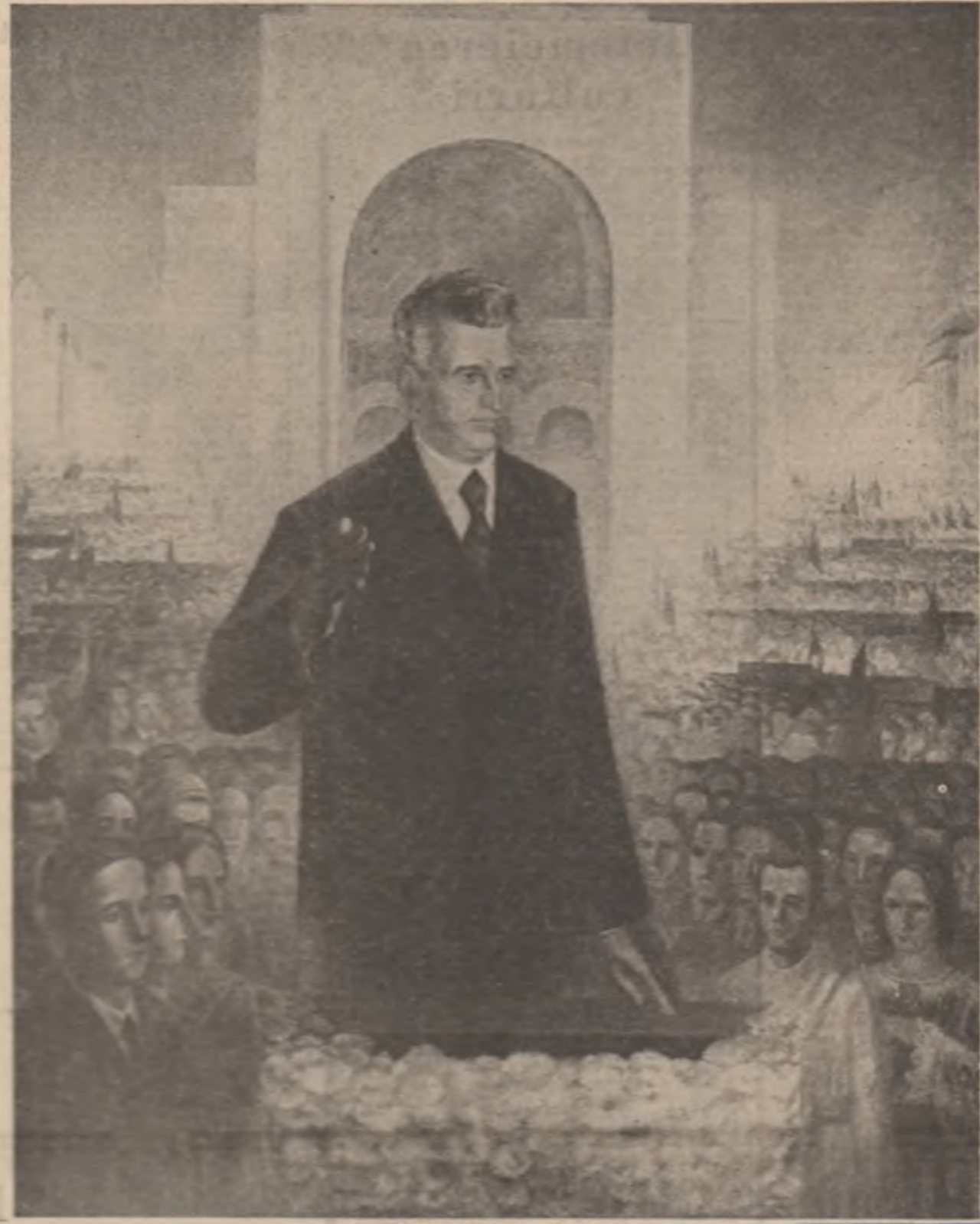
PREȘEDINTELE NICOLAE CEAUȘESCU - STRĂLUCIT STRATEG AL PĂCII

„Ceaușescu-România-Pace” - cuvinte care, în conștiința lumii, s-au unit într-o singură imagine simbolică, cu forță de model și exemplu, recunoașterea a unui aport deosebit și important în favoarea păcii considerată a fi elementul fundamental pe care să se edifice o nouă ordine internațională, bazată pe relații noi, de echitate, colaborare, respect reciproc. Prestigiul deosebit de care se bucură acum țara noastră, peste tot în lume, se datorează în primul rând consecvenței și fermității cu care președintele Nicolae Ceaușescu a știut să impună vocea și îndemnul rațiunii, promovind neobosit un întreg ansamblu de principii pe care se bazează întreg edificiul relațiilor noastre internaționale: egalitatea în drepturi a tuturor statelor, independența și suveranitatea națională, neamestecul în treburile interne, nerecurgerea la forță și la amenințarea cu forța, reglementarea pe cale pașnică a diferendelor internaționale, dreptul popoarelor de a-și hotărî singure destinul, conform propriilor aspirații și năzuințe.

Apelurile președintelui României, adresate tuturor popoarelor lumii, conducătorilor politici, în favoarea păcii, pentru dezarmare și în primul rând dezarmare nucleară, au avut și continuă să aibă un ecou deosebit în rândul opiniei publice mondiale, luările de poziție, aprecierile și analizele teoretice ale președintelui României fiind considerate ca un strălucit exemplu pentru modul în care un șef de stat ste și gindească la viitor, ste să-și asume, cu claritate, responsabilitatea necesară în fața istoriei. Este ceea ce sublinia și eminentul om politic olandez, prof. dr. Bas de Gooijer, senator, care spunea: „Președintele Nicolae Ceaușescu este pretutindeni în poporul nostru, ca și de orice popoare, pentru competența deosebită și autoritatea politică și morală cu care vorbește despre problemele dezarmării și păcii. Prin declarațiile, declarațiile și acțiunile consecvente în favoarea păcii, conducătorul României a făcut dovada convingătoare că, promovind acest ideal, nu are în vedere doar interesele propriului popor, ci și pe cele ale tuturor celorlalte popoare. Cred că nici se află și sursele prestigiei înalt și stimei de care se bucură președintele Nicolae Ceaușescu în rândul opiniei publice mondiale.”

Este unanim apreciată deosebita decizie a păcii externe românești, orientată ca direcție de președintele Nicolae Ceaușescu, dovadă a unui mod original și înnoitor de a aplica în practică principiile prieteniei și colaborării. Iată ce remarcă, în acest sens, Abdul Rahman, directorul și proprietarul editurii politice „National Publishing House” din Rangoon, unde a apărut, în 1975, volumul „Nicolae Ceaușescu. România - realitate și perspectivă”: „O țară ca România, care a reușit să facă față tuturor vicisitudinilor de-a lungul istoriei sale, inclusive și unor momente grele provocate de calamități naturale, este în măsură astăzi să întretină relații diplomatice cu 130 de țări și negocieri economice cu peste 160 de țări. Acesta este datorat și rezultatelor concrete ale înțelegerii cărei care condamnă destinațiile fâșii, un om de stat care se bucură de respectul din partea opiniei publice mondiale, a marilor personalități politice ale lumii, de diferite națiuni, din toate țările. În semn de omagiu față de contribuția președintelui Nicolae Ceaușescu de mare om politic și de stat, în semn de recunoștință față de contribuția sa valoroasă, de mare om politic marcat în viața internațională, de activitatea deosebită multilaterală, pe care o desfășoară pentru promovarea și consecvență a înțelegerii, prieteniei și colaborării între popoarele și națiunile din toată lumea, Comitetul Mondial al Păcii a oferit, în 1977, înalta distincție care este „Medalia de aur a păcii”. Personalitatea și rolul președintelui Nicolae Ceaușescu în promovarea unor noi relații între state, în edificarea unei lumi noi, care nu este decât înțelegerii și colaborării, în promovarea și consolidarea legăturilor pe care România le întretine cu celelalte state de pe întreaga lume. Numai o țară care lucrează cu adevărat la pace, o țară condusă de un mare om politic, așa cum este președintele Ceaușescu, se poate bucura de o asemenea distincție.”

Practic, țara noastră, din inițiativa președintelui Nicolae Ceaușescu, se află implicată în deciziunile, la nivel comunitar mondial, a unor propuneri și acțiuni de o deosebită amploare și răsunet internațional în favoarea dezarmării, a creării unui climat de colaborare și cooperare. Astfel, la Conferința de la Stockholm pentru măsurarea de încredere și securitate și pentru deciziunile în Europa au fost prezentate recent poziția României, considerările și concepția președintelui Nicolae Ceaușescu în legătură cu aceste probleme, veritabil program de măsuri politice și militare menit să opereze în viața și pacea pe continentul european și în întreaga lume. Deosebită ca amorse a unei inițiative a României, Adunarea Generală a O.N.U. a proclamat deciziunile 1970-1980 drept Deceniul al Dezarmării, iar în cadrul celor două sesiuni speciale în cadrul Adunării Generale a O.N.U. consacrate dezarmării, din inițiativa președintelui Nicolae Ceaușescu au fost prezentate ocazionalmente înaltele declarații „Hotărârea Comitetului General al Organizației Comunitar Mondiale privind România în promovarea și consolidarea și în primul rând, ale dezarmării nucleare” și rezoluția „Poziția și propunerile României cu privire la problema dezarmării”. În paralel, în România s-au desfășurat și se des-

Portret de Ion Șulea-Garu

șfășurează ample acțiuni în favoarea păcii, poporul nostru promovându-și cu hotărâre pentru o lume bună om și fără războaie similitudine care să pună în pericol înaltele esențe vieții pe pământ. Tactica acestor acțiuni și reacții de simpatie și apreciere din partea opiniei publice mondiale, președintele Nicolae Ceaușescu fiindu-i deosebit de numeroase distincții de prestigiu printre care, în 1981, „Placheta de aur a Guvernului Republicii Franceze, acordată în care, președintele Guvernului, Eric Baret, spunea: „Prin-o fericită coincidență, această plachetă pe care ai avut bunăvoința să mi-o acordai are la baza cheia zilei de înălțare a manifestelor poporului din București, unde dădusem oști făcută să răsună, din nou, vibrând în noi în favoarea demeritului Europei și în primul rând a dezarmării nucleare, pentru a genera în noi înțelegerii și ome dăruitoare, pentru înălțarea rațiunii și înțelegerii, și colaborării pacifice între toate statele egale în drepturi, suverane și independente. În Est, ca și în Vest, cine-o identifiă deosebit de depășit și înălțat, pe locul vechiului nostru din țară și în secolul nou, se înalță vocea popoarelor pentru pace și securitate, conștiența de a se realiza la om, pentru a construi în-o lume a păcii, care să nu se bazeze pe echilibrul terroare, ci pe forțele rațiunii, înțelegerii și colaborării. Prin glosul dăruitoare și autizat, voi-o adresat, în numele poporului român, țelilor de state și guverne, par-

lamentarilor, tuturor oamenilor de bună credință, pentru ca vechiul dicton „Si vis pacem, para bellum” („De vrei pace, pregătește-te de război”), să devină un apel la înțelegere: „Si vis pacem, para pacem”. (De vrei pace, pregătește-te de pace) pentru ca armele distrugătoare, acumulate pe teritoriul Europei, leagăn al civilizației și culturii, să dispară, pentru ca viața și existența Europei și a lumii să fie la adăpost de gravă amenințare a armei nucleare.”

În mod constant, în aprecierile unor mari personalități ale lumii contemporane, referențiale la opera și activitatea președintelui Nicolae Ceaușescu, revine ideea identificării deservirii conducătorului României socialiste, cu destinul de fericită și prosperitate al țării sale, identificare de esență, mărunțind adinea dragoste pentru planurile străbune, pentru vechiul poporul român pe care, cu strălucire și cătușă, le poartă spre culmi atitudată de nebănuit, la o scrie, referitor la acest aspect, profesorul dr. R. M. Treadwell, eminentă personalitate și scriitor român: „Președintele Nicolae Ceaușescu reprezintă modelul de conducător care se identifică cu interesele generale ale poporului, iar spiritul dinamic ce îl caracterizează neobosită activitate reprezintă o trăsătură ce poate fi remarcată în întreaga politică pe care o promovează. Prin tot ceea ce face spre binele și fericitatea poporului român, pentru gloria României, pentru trum-

ful cauzei păcii, el a devenit un simbol al celor mai arzătoare idealuri ale libertății, păcii și progresului națiunii române, ale lumii contemporane.”

Să adăugăm la aceste aprecieri, cele spuse de prof. Alberto Arinas de Melo Franco, membru al Academiei braziliene de literă, omagiu edus activității președintelui României pentru ridicarea țării pe noi trepte ale dezvoltării economice și prosperității spirituale, impunând lumii întregi imaginea unui popor în plină ascensiune: „Calitățile excepționale de conducător ale președintelui Ceaușescu, marcând efortul întregii națiuni române pentru consolidarea și afirmarea independenței politice, pentru dezvoltare economică, au determinat ridicarea României pe noi trepte ale afirmării internaționale. Dezvoltarea industrială, aprecierea problemelor internaționale, preocuparea pentru respectarea principiilor independenței și suveranității naționale, idealurile sale generoase de pace și dezarmare, atâtea alte atitudini și măsuri sunt legate nemijlocit de activitatea președintelui Nicolae Ceaușescu.”

Este unanim reliefată preocuparea președintelui României de a asigura - în același timp cu progresul național al țării sale - pe toate planurile și schimbul internațional de valori culturale care face parte integrantă din efortul instaurării unor noi relații între state. Căci, așa cum remarcă președintele Nicolae Ceaușescu, respectul reciproc al valorilor naționale constituie un prim pas în înțelegerea și colaborarea ce trebuie să stea la baza unei lumi a păcii. Iată ce spunea, în acest sens, Bruno Reffii, secretar de stat pentru afacerile externe și politice di San Marino: „Cred că înainte de toate trebuie să exprimăm mulțumiri președintelui Nicolae Ceaușescu pentru faptul că principiile și acțiunile sale au un larg ecou în forurile internaționale, constituind un exemplu de practică eficientă și coerentă. Astăzi este mai actuală ca oricând aprecierea președintelui Ceaușescu că o condiție esențială pentru înțelegerea și colaborării o reprezintă respectul riguros al independenței și suveranității aricărui națiuni, al dreptului fiecărui popor de a trăi liber, independent, de a se dezvolta corespunzător intereselor și aspirațiilor sale fundamentale, fără nici un amestec din afară. În acest concept al președintelui României noi trebuie să credem, adăugând adevărată noastră și urea de succes pentru ca umanitatea să poată trăi liberă, solidară și fericită.”

În același timp, este reliefată și concepția președintelui Nicolae Ceaușescu, definitoare pentru politica de înalt manșism pe care o promovează, asupra unei societăți a omului multilateral, cu largi orizonturi deschise spre cunoaștere. Iată ce remarcă Guillermo Nolasco Juarez, directorul editurii „Juarez” din Argentina: „Președintele Ceaușescu ne-a amintit că popoarele mici, mijlocii, chiar, dacă sunt mai puțin puternice din punct de vedere economic, nu trebuie să se lase, nu se pot lăsa să fie mai departe să fie înlăturate de la rezolvarea marilor probleme ale umanității. Președintele Ceaușescu este cel care a spus poporului său că împreună cu necesitatea de a produce mai mult otel, mai multă energie, mai multe strunguri, trebuie făcut totul pentru ca omul să capete un orizont spiritual. Și președintele vorbește concret despre lucruri care se găsesc în inșiși omul. Președintele Ceaușescu este un om cu o gândire ascuțită - se poate vedea și dintr-o singură frază. Este vorba despre un om armonios, o personalitate definită prin idealul ca și prin faptele sale, prin succese ale politicii interne, ale politicii internaționale.”

Un om politic ale cărui acțiuni în favoarea păcii și bune înțelegeri sunt caracterizate, în primul rând, de o extraordinară constanță, căci România se află, de peste un deceniu și jumătate, în „linia întâi” a celor care propun nu numai dezbateri teoretice, dar și acțiuni practice în favoarea păcii și dezarmării. Astfel, la cea de-a 38-a sesiune a Adunării Generale a O.N.U., din inițiativa României, a fost adoptată o rezoluție privind înghetarea și reducerea bugetelor militare, țara noastră, președintele Nicolae Ceaușescu, pronunțându-se, în același timp, cu fermitate, pentru crearea de zone denucleare și, în acest context, pentru transformarea Balcanilor într-o regiune a unei vechități, a cooperării, într-o zonă lipsită de arme nucleare. Iată ce aprecia, privitor la aceste acțiuni și propuneri, Gheorghios Mavros, președintele Uniunii de Centru din Grecia: „Conducătorul României, domnul Nicolae Ceaușescu, se prezintă ca o personalitate proeminentă, de mare prestigiu internațional. Pretutindeni este recunoscută lupta sa pentru dezarmare și pace, pentru prietenie și colaborare între popoare. Acțiunile sale în favoarea păcii, a înțelegerii și colaborării au depășit de mult hotarele politicii balcanice, căpătând o rezonanță mondială. Prin politica sa realistă, domnul Nicolae Ceaușescu a reușit să păstreze și să dezvolte relații excelente cu țările din cadrul celor două alianțe politico-militare, cu țările lumii a treia.”

Acute cuvinte, alături de mare apreciere și elogi adresează președintelui țării noastre se împlinească, astăzi, când țara se pregătește să sărbătorească patru decenii de la 23 August 1944 și întâmpină cu mari realizări Congresul al XII-lea al P.C.R.

Andrei Teodorescu

CULTURA ROMÂNEASCĂ ÎN LUME

Muzicienii români în Cehia

● Ediția 1984 a „Anului muzicii ceh” se află în plină desfășurare. După cum se știe, manifestarea, cu caracter deosebit de mare, deosebit de mare, cu jubileu aniversatoriu din 1948, este organizată de către Direcția Culturală din Praga. Cu prilejul recentelor vizite în Cehia, secretarul comitetului de organizare a „Anului muzicii ceh”, istoricul muzical Dr. Stanislav Jareš a oferit revistei noastre amănunțite privind dinamicile actuale:

„În primul rând o precizare. Prin această manifestare urmăm să înălțăm modul în care încheie o perioadă de colaborare între țările noastre și Cehia. Încheierea este încheiată prin două mari evenimente: o manifestare muzicală cehă și slovacă, care se caracterizează prin tradiție și prin esența de strictă actualitate.

În 1984, „Anul muzicii ceh” va cuprinde peste 100 de manifestări, atât în Cehoslovacia cât și dincolo de hotarele țării. Pe plan intern se vor desfășura 56 de festivaluri muzicale și cehuri concertiste - în fruntea tuturor se vor afla două: „Primavara la Praga”, „Festivalul internațional de muzică” din Brno și „Sărbătorile muzicale” din Bratislava.

Printre alte acțiuni sînt de amintit prezentarea completă a operelor lui Bedřich Smetana la Teatrul Național din Praga, a creațiilor lui Janáček la Opera de Stat din Brno, expoziții permanente ale Muzicului muzicii ceh, în fruntea cărora sînt în prezent cele două expoziții de muzică din Bratislava și din Praga, Brno, Ostrava, Karlovy Vary, Bratislava și din alte orașe ale țării, numeroase personalități artistice și formații muzicale străine, prezentate de Orchestra simfonică B.C. - Londra (dirijor Dennis Russell Davies), Filarmonica din Tokyo sub bagheta lui Tadaako Otava, Filarmonica de Stat din Moscova (cu Dmitri Kitlanski), Filarmonica din Varșovia (cu Kazimierz Kord), Capela

de Stat din Brno (cu Hans Vock), „Amaltea Queens” din Praga și „Royal Opera House” din Londra, „The Royal Ballet” care-si au sediul în clădirea construită cu mari baze de un secol în urmă, pe locul vechiului nostru din țară.

Am abuzat de date istorice. Ele se-au fost evocate de recentă întâlnire în Capitala noastră, cu John Findlay, director adjunct al Covent Garden, în fața microfonului, într-un dialog deosebit „Lăcărâșului” și din care s-au putut parețea impune, deosebită și restrînșă redare. Ne aflăm acum în ajutorul zilei cînd Eugenia Moldoveanu se găsește în Capitala țării mele - avea să se măritesească oaspetele. Se știe, apreciată și înălțată nu apare pentru prima dată pe scena noastră. A mai cîntat la Covent Garden în „Ogneň” și a făcut o excelentă impresie, o impresie strălucită. Așa că sîntem foarte fericiți să o avem din nou oaspete.

„Covent Garden a avut întotdeauna norocul de a-i strage pe cei mai buni interpreți - nu numai pe cei britanici, ci și pe cei străini - de la Caruso, Tetrazzini, Melba, Jean de Resk sau Giuseppe de Luca - la începutul secolului, la Hans Hotter, Kersten Flagstad, Renata Tebaldi, Maria Callas, Tito Gobbi, Boris Christoff, Elisabeth Schwarzkopf, Mario del Monaco - începînd după cel al doilea război mondial, și mai recent, Plácido Domingo și Luciano Pavarotti. Definind principiul general care calăuzete Covent Garden-ul, John Findlay arată în continuare: „Ne preocupăm să menținem un echilibru în repertoriul, atât din punct de vedere al lucrării cât și, desigur, al activității celor două companii - de operă și de balet, - care-si împart scena. Dar în ce privește opera, noi nu avem tendința să prezentăm spectacolele numai din obligația de a le programa, ci urmărim ca ele să fie realizate la cel mai înalt nivel și repetate permanent la același nivel. Sistemul, pe care-l practicăm nu este cel al repertoriului, ci al stagiunilor. Nu pregătăm o operă pe care s-o prezentăm de 5-6 ori, pentru a o avea mai mult timp de 2-3 luni, pentru că în felul acesta nu ar fi cu putință să mențim nivelul spec-

ial, ci spre căminul companiilor naționale de operă și balet „Royal Opera House”, înglobînd „The Royal Opera” și „The Royal Ballet” care-si au sediul în clădirea construită cu mari baze de un secol în urmă, pe locul vechiului nostru din țară.

Am abuzat de date istorice. Ele se-au fost evocate de recentă întâlnire în Capitala noastră, cu John Findlay, director adjunct al Covent Garden, în fața microfonului, într-un dialog deosebit „Lăcărâșului” și din care s-au putut parețea impune, deosebită și restrînșă redare. Ne aflăm acum în ajutorul zilei cînd Eugenia Moldoveanu se găsește în Capitala țării mele - avea să se măritesească oaspetele. Se știe, apreciată și înălțată nu apare pentru prima dată pe scena noastră. A mai cîntat la Covent Garden în „Ogneň” și a făcut o excelentă impresie, o impresie strălucită. Așa că sîntem foarte fericiți să o avem din nou oaspete.

„Covent Garden a avut întotdeauna norocul de a-i strage pe cei mai buni interpreți - nu numai pe cei britanici, ci și pe cei străini - de la Caruso, Tetrazzini, Melba, Jean de Resk sau Giuseppe de Luca - la începutul secolului, la Hans Hotter, Kersten Flagstad, Renata Tebaldi, Maria Callas, Tito Gobbi, Boris Christoff, Elisabeth Schwarzkopf, Mario del Monaco - începînd după cel al doilea război mondial, și mai recent, Plácido Domingo și Luciano Pavarotti. Definind principiul general care calăuzete Covent Garden-ul, John Findlay arată în continuare: „Ne preocupăm să menținem un echilibru în repertoriul, atât din punct de vedere al lucrării cât și, desigur, al activității celor două companii - de operă și de balet, - care-si împart scena. Dar în ce privește opera, noi nu avem tendința să prezentăm spectacolele numai din obligația de a le programa, ci urmărim ca ele să fie realizate la cel mai înalt nivel și repetate permanent la același nivel. Sistemul, pe care-l practicăm nu este cel al repertoriului, ci al stagiunilor. Nu pregătăm o operă pe care s-o prezentăm de 5-6 ori, pentru a o avea mai mult timp de 2-3 luni, pentru că în felul acesta nu ar fi cu putință să mențim nivelul spec-

Continuare în pag. a 7-a

SPORT

Pe tulpina unui tei

În povestea despre Dinamo București, cînd va fi scrisă, unul din cele mai frumoase capitole va începe, fără îndoială, astfel: într-o zi de primăvară, în fața a șaptezeci de mii de oameni, echipa din Ștefan cel Mare, învingînd pe Dinamo Minsk cu 1-0, a intrat în rândul celor patru mari formații din Europa care, potrivit mitologilor nordice, se hrănesc cu vrăjitorii, numai cu inimă de sarpe.

Tenacii în gural pietros care nu mai la sfîrșit și vizită la brînzăse galbene în malul străzii, eu am crezut într-o victorie idilică. Asta, pentru că atunci cînd e vorba de Dinamo, mie îmi cade lumina pe pagină numai prin spăta (treffa) traforată în oblonul ferestrei. Imi sînt prea dragi băștii aia de lângă Lacul Tei, mai cu seama Dinu, Mararu și Augustin, ca să nu vreau să fu mereu cu ei într-o călășea la care nechează, în hamuri roșii, caii de ceară albă de sub scara intrării în palatul de la Aranjuez. Miercuri, Dinamo a închis o rană veche și o pagină plină de vinătă, dar nu prințir-un atac apăsător, ci printr-o luptă de gherilă, care ne-a săgetat nervii.

Cine nu-i moștenitorul unei inimii de fier și n-a fost botezat în cadă de otel nu are ce căuta la astfel de meciuri. O partidă de calificare nu este un produs de uz casnic, ci grupează patimi, dezlănțuri, vifore, stîngăci, confiscări de averi, victime, injurături, dărîre și - să nu ne ferim de cuvinte - și puțină moarte amară și dulce. Pregătirile ei, mai ales în rîndul spectatorilor, seamănă cu apropierea unui Crăciun fericit, brazi, betelață aurită, magi cu țară, vestind pe-

trecrii în golfuri de mare căldă, dar cînd apar în teren și adversarii, și încep și ei să împartă, unecri chiar mai bine ca noi, gheată vinătă și sedă caustică, frica la repede lîngă azeimi, îndoiala jefuiește iluzia, lemnul pirii, amenințînd să se rupă, Marea se usucă de pește, bătaia nu mai are nimic idilic, stadionul devine poligon de tragere, iar eu, cel puțin, împrumut, fără jenă, limbajul mai puțin marțial al naștilor din Balta Brăilei. Nu umbli cu trucuri iefține: Dinamo Minsk, pe care-o credeam iremediabil prăbușită după golul lui Augustin, mi-a devastat trufia și m-a umplut cu ironie foloșitoare pentru viitor. E o echipă de mari campioni, din aristocrația zilelor de duminică, ci nu și mușcătura cu care se începe ziua de miercuri; nu cunoaște setea de gol.

La o zi după această victorie extrem de calculată (căci organizarea jocului a întors ceasul în favoarea noastră), duc în spinare o noapte de scurtă durată și în suflet - ca să vedeti că mă prinde masca actorului desăvîrșit - credința că putem să ne apropiem Cupa. Imi place să fiu mesagerul focului tîrîndu-se prin terburile Cătății eterne, pe colinele Scoției. Atunci, într-o piată podită cu lingouri de lună (o cunoaștem bine noi patru), voi bea cu Dinu, Mararu și Augustin niște sticle de vin vechi pe care le vom destupa înfășurîndu-le în haina smulșă de pe umeri și izbindu-le cu fundul de tulpina unui tei, ca să se reverse peste noi mierle, cărăbuși, miremsen, prigori în culori înflăcărâte.

Fănuș Neagu

Luceafărul

Revistă editată de UNIUNEA SCRITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Redactor șef: Nicolae Dan Frunzățel, Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct)

REDACȚIA: București, Piața Ștefan cel Mare, 11, tel. 17 32 09
ADMINISTRAȚIA: Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 16 95
Tiparul executat la: COMBINTUL POLIGRAFIC CASA ȘTEFANIEI